

Totaloversikten

Frisk frukt, bær, grønnsaker og poteter

2003
2012

Forbruksutviklingen
siste 10 år

Trender og måltidsvalg

Drivere for et økt forbruk

En nyttig oversikt	2
Vekst i volum og verdi 2012	3
5 om dagen	4
Forbruksutviklingen	4
Veien videre	5
Trender og måltidsvalg	6
Felles funn i undersøkelser	7
Forbrukstall for frukt/bær og grønnsaker	8
Rotgrønnsaker også i en tid med lavkarbo	9
Driverne for et økt forbruk	10
Frukt, bær, grønnsaker og poteter i norsk dagligvare	11
Andel norske varer i forhold til import	12
Totaloversikten 2003-2012	13
Sous vide poteter	13
Topp 50 importland	17
Produkter som bidrar til forbruksveksten	18
Verdiandel grønnsaker	20
Verdiandel frukt, bær og poteter	22
Totaltall grønnsaker, frukt, bær og poteter	23
Skolefrukt	24
Nøkkelhullet	25
Markedssituasjonen for hagebrukssektoren 2012	26

En nyttig oversikt

Totaloversikten har til hensikt å gi en objektiv og nøytral oversikt over utviklingen av forbruket av frisk frukt, bær, grønnsaker og poteter i Norge.

Det gis både en oversikt over volum av norskproduserte varer, import inn til grossist og en verdioversikt av dagligvareomsetningen ut fra butikk; verdi av storhusholdning er ikke tatt med. Totaloversikten gir også et beregnet forbruksvolum pr. capita.

Man kan benytte ulike metoder for å beregne forbruk av frukt og grønt. Totalrapporten tar utgangspunkt i innrapportert volum, men tar ikke stilling til svinnet frem til forbruker. I Norkost 3, gjennomført ved Universitetet i Oslo, benytter man seg av kostholdsintervjuer hvor intervjuobjektene selv rapporterer hvor mye de spiser. En tredje metode benyttes i utarbeidelsen av Matforsyningsstatistikken ved Norsk institutt for landbruksforskning. I denne tredje metoden kalkulerer man et volum ut i fra produksjonsareal og netto import av frukt og grønt. De tre rapportene, og metodene, er omtalt på side 6. Norkost 3 og Matforsyningsstatistikken er å finne i sin helhet på Helsedirektoratets nettsider.

Totaloversikten vil løpende, fram til ny utgave i 1. kvartal 2014, bli oppdatert på www.frukt.no, hvis endringer i tallmaterialet tilsier det. Totaloversikten finnes både i trykt og elektronisk utgave på www.frukt.no.

Guttorm Rebnes
Direktør
Opplysningskontoret for frukt og grønt

Opplysningskontoret
for frukt og grønt
frukt.no

Som basis for beregningen av Totaloversikten er det benyttet tonnasje inn til grossist.

Hjemmedyrking er ikke tatt med i beregningsgrunnlaget.

Det er heller ikke gjort korrigeringer for handel utenom de offisielle kanalene, ei heller er det gjort justeringer for svinn. Vekstsesongene går generelt i toårs syklus. Det vil si, er det en god vekstsesong et år, så vil det typisk gå to år før det kan forventes at det kommer en tilsvarende sesong. Det er viktig å ha dette klart for seg når man leser Totaloversikten.

Man kan lett få et feilaktig inntrykk av vekst eller tilbakegang for enkeltprodukter om man kun ser på bevegelser fra et år til det neste.

Statistikken fra Nielsen Norge AS er basert på hva som i kroner faktisk blir registrert på kassaapparatene i dagligvarebutikkene inkl. mva. Med andre ord, det forbrukeren kjøper av frukt og grønnsaker.

Generell kildeinformasjon

Kilde import: Statistisk sentralbyrå (SSB) og Frukt- og Grønnsaksgrossistenes Servicekontor (FGS)

Kilde norsk produksjon basert på tonnasje ut fra grossist: Statens Landbruksforvaltning (SLF), Økern Torvhall (ØT), Grøntprodusentenes Samarbeidsråd (GPS) og andre frittstående grossister og produsenter.

Kilde til omsetning ut av butikk: Nielsen Scan*Track Dagligvare. Helår 2012.

Vekst i volum og verdi 2012

Forbruket av frukt, grønt og bær økte fra 2011 til 2012. Tilbakegangen i frukt- og grøntomsetningen fra 2008, grunnet finanskrisen, har snudd til en svært positiv utvikling. Om man ser på totalt volum for frukt, bær og grønnsaker var 2012 et nytt toppår. Om man regner om pr. capita var også 2012 på høyde med toppåret 2008. Man hadde en netto befolkningsvekst på 65 000 personer fra 2011 til 2012. Forbruksmønsteret har imidlertid endret seg ved at bærforbruket har skutt i været. Totalforbruket av bær pr. capita gikk frem med hele 54 %. Totalforbruket av frukt sto på stedet hvil med en svak tilbakegang på -0,9 %, mens forbruket av grønnsaker pr. capita økte med 4,1 %. Totalt spiste vi i 2012 118 kg friske frukt, bær og grønnsaker pr. capita. Forbruket av poteter i 2012 utgjorde 19,23 kg pr. capita. Det vil si en tilbakegang på -2,5 % pr. capita; -1,2 % i total tonnasje av matpoteter.

Pr. januar 2012 spiser hver innbygger i Norge, pr. år:

Grønnsaker	49,75 kg
Frukt	64,39 kg
Bær	3,81 kg
Poteter	19,23 kg
Totalt	137,18 kg

Verdiutviklingen ut av butikk har også vært positiv i 2012 i forhold til 2011. Den totale verdiøkningen for friske frukter, bær, grønnsaker og poteter var på 6,7 %. Grønnsaker hadde en vekst på 5,5 %, frukt 2,6 %, bær 48,1 % og poteter 4,1 %. Som tidligere år etterspør forbrukeren stadig bedre kvaliteter og stadig mer pakkede varer i forhold til løse produkter. Bær er den store vinneren. Både jordbær, blåbær og bringebær er nå tilgjengelig hele året og det slår tydelig ut i statistikken.

Det har gjennom hele 2012 vært et sterkt fokus på å spise sunt. Et sunt kosthold, sammen med mosjon, er viktig for å forebygge fedme og sykdom. Dette ser ut til å få innpass hos brede lag av befolkningen. Det ensidige lavkarbofokuset i 2011 ble i 2012 snudd til en mer balansert debatt.

En travel hverdag med dårlige rutiner, og mye ferdigmat er trusselen for mange for å oppnå et sunt hverdagskosthold. «Convenience» er nøkkelen for å nå frem til forbrukeren. Det er derfor svært positivt at flere av dagligvarekjedene har begynt å ta tak dette det siste året på en mye mer offensiv måte enn tidligere. Konkurransen er ikke lenger ensidig på pris, men måltidsplanlegging og enkle måltidstips for hverdagsfamilien er også blitt tydelige

strategier for flere. Potensialet er fortsatt stort for frukt- og grøntkategorien, men satsningene gir tydelige resultater ved at forbruket av grønnsaker går markant frem. Økning i grønnsaksforbruket er en viktig indikator på endring av spisemønsteret fordi grønnsaker i hovedsak spises i de varme måltidene.

«5 om dagen» er et kjent begrep for hele befolkningen, men gjennomføringen er for mange en utfordring. Det kan virke som om noe er i ferd med å skje, gitt den positive volumutviklingen man registrerte i 2012, men dette bør man følge nøye. Nøkkelen er å forstå forbrukerpreferansene og hvordan forbrukeren planlegger, handler og tilbereder mat for hele spisedøgnet i hverdagen. OFG gjennomfører planmessig både kvalitative og kvantitative markedsundersøkelser for å få innsikt i dette mønsteret. Denne innsikten er selvfølgelig tilgjengelig for alle aktørene i verdikjeden som input i planleggingsarbeidet. Den sterkeste drivkraften i et økt forbruk og et økt volum, ligger i at de ulike kommersielle aktørene klarer å skape konkurransekraft i sine individuelle løsninger som de retter mot forbrukeren. Dette er trolig også det beste utgangspunktet for å få en vekst i omsetningen av de norske produktene når de er i sesong.

5 om dagen

Helsedirektoratets anbefalinger sier at man bør spise minst 5 porsjoner frukt, grønnsaker og bær hver dag. En porsjon er 100 gram, totalt 500 gram pr. dag. Halvparten bør være frukt og bær og halvparten bør være grønnsaker.

1 porsjon = 1 håndfull

En god huskeregel for 5 om dagen er å spise 5 ganger din egen håndfull.

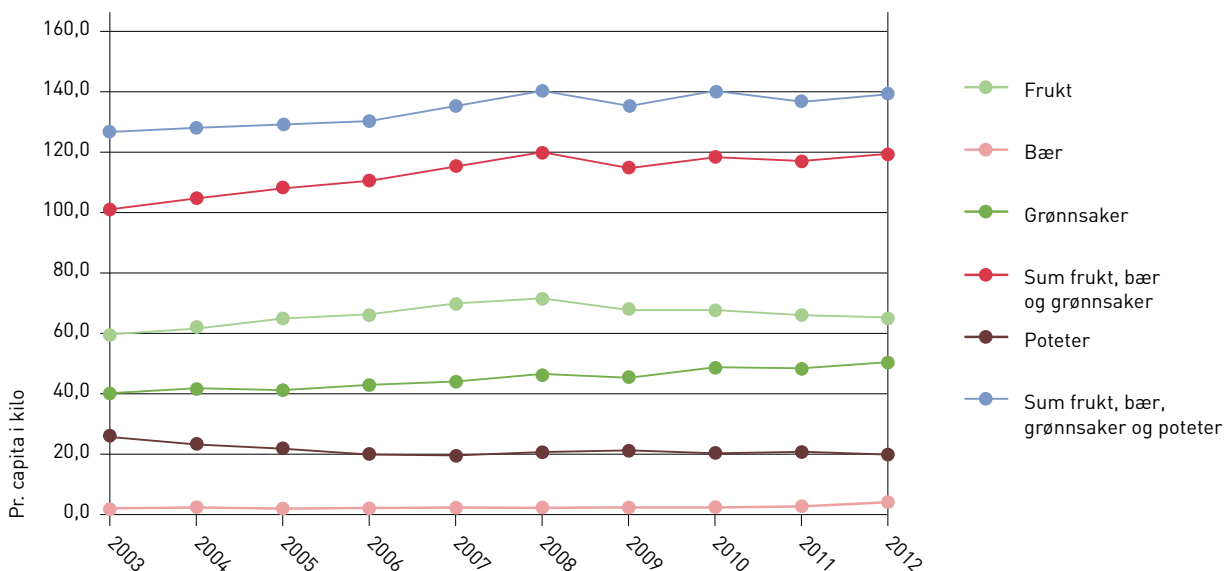
Det anbefales at man spiser variert og at man velger frukt, bær og grønnsaker med forskjellige farger. Både friske, hermetiske, frosne, rå, tørket og varmebehandlede frukter, bær og grønnsaker teller i 5 om dagen.

Forbruksutviklingen siste 10 år

Konsum pr. capita (kilogram)

Kilder: SSB / FGS / SLF / ØT

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Frukt	58,79	60,42	63,93	64,99	68,69	70,71	66,86	66,29	64,98	64,39
Bær	1,25	1,82	1,64	1,89	1,82	1,71	2,07	2,24	2,48	3,81
Grønnsaker	39,74	41,17	40,64	42,06	43,12	45,72	44,05	48,11	47,81	49,75
Sum frukt, bær og grønnsaker	99,77	103,41	106,22	108,95	113,63	118,14	112,98	116,64	115,27	117,95
Poteter	24,92	22,80	21,10	19,40	19,55	20,32	20,79	20,11	19,72	19,23
Sum frukt, bær, grønnsaker og poteter	124,69	126,21	127,31	128,35	133,18	138,46	133,77	138,24	134,99	137,18

Veien videre

Kostholdsrådene understreker tydelig viktigheten av å spise fem enheter av 100 gram frukt og grønt i det daglige kostholdet. Totalt 500 gram. Poteter er tatt ut som en av grønnsakene, men man understreker at poteten har en naturlig plass, og er en viktig matvare i et balansert norsk kosthold.

500 gram frukt og grønt pr. dag er ikke mye om man sprer det på hele spisedøgnnet, men for mange er det likevel en stor utfordring å få til i en travelt hverdag.

Totaloversikten viser at vi i gjennomsnitt spiser 323 gram pr. dag. I tillegg kommer det vi spiser av frosne produkter og det vi drikker av juice (Maks 1 glass pr. dag teller med i 5 om dagen). Mange spiser allerede 5 om dagen og mange spiser også mer, mens andre ikke spiser noe i det hele tatt. De sosiale skjevhetene er store. I Helsedirektoratets statusrapport om det norske kostholdet, er det mange positive utviklingstrekk, men det understrekes at vi generelt spiser for mye mat i forhold til aktivitetsnivået vårt og at vi spesielt spiser for lite frukt og grønt.

Spisevaner endrer seg langsomt og er i stor grad innarbeidet helt fra tidlige barneår. Om man skal klare å påvirke spisevaner, er det derfor viktig å starte så tidlig som mulig. Kunnskap om smak, matglede og enkel matlagingskunnskap er avgjørende om man skal skape grunnlag for et sunt kosthold. Forbruket av frukt og grønt er mye høyere i familier hvor barna involveres i matlagingen enn i familier hvor barna ikke involveres. Mor og far har nøkkelroller i å skape gode vaner, men barnehagen og skolen må også komme mye tydeligere på banen. Kosthold- og helsefaget bør få den prioritert og de læremidler som kreves. Man har en tydelig læreplan, men et tilpasset læremateriell mangler.

Viljen til å spise mer frukt og grønt er absolutt til stede hos store deler av befolkningen. Forbrukerne rapporterer at de ønsker å handle mer frukt og grønt, og de sier i tillegg at de kan tenke seg å bruke mer penger på det. Dette gir et ønskeutgangspunkt for handelen. Utfordringen for svært mange er imidlertid at de ikke får det til. I følge Nielsen Norge er Norge det land i Europa med flest dagligvarebutikker pr. innbygger. I tillegg er åpningstidene

svært lange. Dette er fordelaktig for forbrukerne, men det har også ført til at vi handler svært ofte, 3-4 ganger i uken i snitt, og at mange derfor er svært dårlige til å planlegge sine innkjøp. Man kan tenke seg at varegruppen frukt og grønt lider noe som et resultat av folks dårlige planlegging. I en travelt hverdag er mange kort innom butikken etter jobb for å finne en enkel og rask løsning for dagens middag, og da blir grønnsaker ofte ikke med i handlekurven. Og blir ikke frukt og grønt kjøpt, blir det heller ikke tilgjengelig hjemme og dermed blir det heller ikke spist.

Fra produkt til måltidsløsninger for forbruker

En høy og forutsigbar kvalitet på frukt og grønt er avgjørende for om forbrukeren velger å kjøpe eller ikke. Forbrukeren har imidlertid i mindre grad et produktfokus når hun handler, men snarere et behov for en løsning. Mange vet ikke hva de skal ha til middag før de er i butikken. For mange barnefamilier er hverdagene svært travle

med liten tid til måltidene. Ofte velges enkle løsninger, og for mange blir dette også usunne løsninger. Det er imidlertid ingen grunn til at raske og enkle måltidsløsninger ikke også kan være sunne måltider. Mulighetsrommet for dyktige dagligvareaktører til å skape konkurransekraftige løsninger er derfor mange.

Mye har imidlertid skjedd 2012. Frukt og grønt har i flere år blitt brukt av dagligvarekjedene til å profilere kjedekonseptene, men i den senere tid har også flere av kjedene begynt å ta tak i frukt- og grøntkategorien på en mer offensiv måte ved å presentere måltidsløsninger til forbrukeren. Potensialet er likevel fortsatt stort, og mye er ugjort. Det er mange veier frem til å nå målsetningen om at hver nordmann skal spise 5 om dagen. Konkurranse om hvordan man best skal nå kundenes behov er trolig den beste driver for produktutvikling. Dette vil i sin tur også bli den beste løsningen for forbrukerne.

Trender og måltidsvalg

Opplysningskontoret for frukt og grønt er bidrags giver i prosjektet HealthMeal som gjennomføres i regi av SIFO. En viktig målsetting i prosjektet er å identifisere muligheter og begrensninger for å foreta helse-riktige måltidsvalg. Vi vil her beskrive noen av funnene i HealthMeal relatert til trender og måltidsvalg.

Det å etterstrebe helse og sunnhet har blitt et stadig mer fremtredende kjennetegn i dagens samfunn. Gjennom de senere årene har man sett en betydelig økning i vektleggingen av å etterstrebe disse verdiene i hverdagslivet. Oppfatningene om hva og hvordan man bør oppnå dette – gjennom for eksempel spisevaner og treningsvaner – er blitt et stadig mer intrikat og krevende prosjekt. De kroppslige forandrings- og forbedringsprosjektene er også blitt et forbruksfelt som krever en hærskare av produkter og tjenester. Dette innbefatter alt fra mat- og drikkeprodukter som skal gjøre kroppen sunn, slank og skjønn til bøker, blogger og tv-shows som skal veilede den enkelte til å gjøre de rette mat- og spisevalgene. Gjennom medieoppslag, kostholdsbøker, omtale av nye produkter osv. eksponeres forbrukerne hele tiden for en rekke ulike teorier og oppfatninger om hva og hvordan man bør spise. De senere årene er det blitt lansert en rekke «superdietter». Den såkalte LCHF-dietten har vært særlig populær. Som navnet tilsier anbefaler formidlerne av denne dietten at man reduserer inntaket av karbohydrater og øker inntaket av fett. Blant andre populære dietter må også nevnes «Raw food/Supermat» og «Kjernesunn familie».

De senere årene har man sett en betydelig økende skepsis til det å spise karbohydratrike produkter som brød, pasta, potet og ris. Det var også disse matvarene forbrukerne i størst grad mente de hadde redusert inntaket av. Videre har vi sett en betydelig nedgang i andelen som gir

uttrykk for skepsis til (mettet) fett. Det har også vært en økende spisefrekvens av en rekke helfete meieri- og kjøttprodukter. Mye tyder også på at synet på «kresenhet» er i endring. Et eksempel er hvordan lavkarbo-diettens popularitet har ført til at det å lage restriksjoner på inntaket av ordinære produkter som brød, poteter, pasta og ris blir «normalt» og ikke «sært». Tvert om synes det som om det gis status å ha et svært bevisst forhold til hva man spiser og ikke spiser.

Forbruket av grønnsaker har økt de siste ti årene, og fokus på helse, kropp og sunnhet er antakelig en sterk bidragsyter til dette. I den kvantitative delen av undersøkelsen HelthMeal, med et landsrepresentativt utvalg på Internett, fant en blant annet følgende om grønnsaker:

Urbane mennesker spiser mer grønnsaker enn de på landsbygda

Folk bosatt i urbane strøk har en høyere spisefrekvens av grønnsaker enn folk som var bosatt i mindre urbane strøk. Spisefrekvensen øker proporsjonalt med økende grad av urbanisering. Det var hhv. 25 prosent og 20 prosent av dem som var bosatt i Oslo eller andre større byer som spiste 2-3 porsjoner grønnsaker daglig, mot 12 prosent av dem som var bosatt på landsbygda.

De som er opptatt av matlaging og sunne spisevaner spiser mer grønnsaker

HealthMeal har funnet ut at preferanser og prioriteringer knyttet til mat og helse har stor effekt på spisefrekvensen av grønnsaker. Den gruppen som fortrinnsvis valgte mat som var billig eller rask å lage hadde en langt lavere spisefrekvens av grønnsaker, enn den gruppen som var opptatt av matlaging og sunne spisevaner. Interesse for matlaging hadde også stor betydning for spisefrekvensen av grønnsaker. Blant dem som daglig spiste grønnsaker, var det 55 prosent som svarte

at de var helt enig i utsagnet «Jeg er meget interessert i matlaging».

Den gruppen som hadde en lav spisefrekvens av grønnsaker (1-4 dager i uken) (52 prosent), var langt mer enig i utsagnet: «Jeg velger som oftest den maten som er billigst, ikke sunnest» enn de som hadde en høy spisefrekvens (daglig) (14 prosent). Selv om de færreste spiser nok grønnsaker, er det altså liten tvil om at grønnsaker er en viktig ingrediens i den helsebevisste forbrukerens kosthold. Gjennom de siste tiårene har også nordmenn blitt kjent med en rekke nye grønnsaksretter – alt fra salater og råkost, wokkede grønnsaker til moser og sauser (Bugge 2006).

Seks av ti spiser grønnsaker til middag hver dag eller nesten hver dag

Middagen er det måltidet hvor det i størst grad spises grønnsaker. Seks av ti spiste grønnsaker til middag hver dag eller nesten hver dag. Det er imidlertid verdt å merke seg at det også var en relativt stor andel som hadde en relativt lav spisefrekvens av grønnsaker til middag, 33 prosent spiste grønnsaker mellom én til fire dager i uken.

Kvinner har sterkere preferanser for grønnsaker enn menn

Kvinner uttrykker langt større preferanse for ulike type grønnsaker og grønnsaksretter enn menn. Det var 70 prosent av kvinnene mot 52 prosent av mennene som mente de likte friske (hele/kuttete) grønnsaker «meget godt». Langt flere kvinner (69 prosent) enn menn (41 prosent) mente salat og råkost var noe de likte «meget godt». 61 prosent av kvinnene og 39 prosent av mennene svarte det samme om stekte eller wokkede grønnsaker. Det var også flere kvinner (47 prosent) enn menn (28 prosent) som uttrykte stor preferanse for kokte grønnsaker.

Felles funn i undersøkelser

Funnene i HealthMeal overensstemmer godt med funn i andre undersøkelser gjennomført nylig:

Mer frukt og grønt i Oslo enn i Nord-Norge

Undersøkelsen som Nielsen gjennomførte for OFG i desember 2011 (landsrepresentativ, 1766 respondenter), fant også et høyere forbruk i mer urbane deler av landet sammenliknet med utkantstrøk. I Nielsen-undersøkelsen oppga respondentene et gjennomsnittlig forbruk av frukt og grønnsaker på hverdager, og resultatet var at forbruket var høyere i Oslo/Akershus (3,21 porsjoner) sammenliknet med Nord-Norge (2,69 porsjoner).

Norkost 3, en landsomfattende kostholdsundersøkelse blant menn og kvinner i Norge i alderen 18-70 år, 2010-11, fant den samme tendens. I Oslo/Akershus var gjennomsnittlig forbruk av grønnsaker 167 gram mot 138 gram i Nord-Norge og for frukt/bær henholdsvis 170 gram (Oslo/Akershus) mot 131 gram (Nord-Norge).

Mer grønt i retter laget fra bunnen av

Nielsen-undersøkelsen viser på samme måte som HealthMeal at de som er opptatt av matlaging spiser mer grønnsaker. I Nielsen-undersøkelsen var det 71 % som hadde grønnsaker eller salat til middagene som enten var laget fra bunnen av eller for det meste fra bunnen av. På middager som tok utgangspunkt i en ferdigrett, men forbrukeren måtte gjøre en del selv, var det kun 48 % som i tillegg hadde grønnsaker/salat. Og aller dårligst, det var kun 14 % av de helt ferdige rettene som hadde grønnsaker/salat.

Minst 1 av 3 middagstallerkener er helt uten grønt

Nielsen-undersøkelsen viser at 6 av 10 middagstallerkener inneholder grønnsaker eller salat. Selv om tallene ikke er helt sammenliknbare, overensstemmer dette godt med HealthMeal der 6 av 10 personer oppgir at de spiser grønnsaker til middag hver dag eller nesten hver dag. En undersøkelse gjennomført av Ipsos MMI Norske Spisefakta 2012, hvor feltarbeidet var høsten 2011, konkluderer med at

66 % av middagene har grønnsaker/salat. Totalt sett viser disse undersøkelsene at det fortsatt er et stort potensial å få mer grønnsaker/salat på norske middagstallerkener da minst 1 av 3 middagstallerkener ikke har grønnsaker/salat.

Kvinner spiser også mer frukt og grønt enn menn

HealthMeal konkluderer med at kvinner har sterkere preferanser for grønnsaker enn menn, mens Nielsen-undersøkelsen konkluderer med at kvinner også spiser mer frukt og grønnsaker enn menn. I Nielsen-undersøkelsen ble gjennomsnittlig forbruk av frukt og grønt blant kvinner 3,3 porsjoner mot 2,8 porsjoner for menn.

En undersøkelse foretatt av Norstat (landsrepresentativ 1000 respondenter) i november 2011 med splitt på frukt og grønt, konkluderte med at kvinner spiser mer grønnsaker enn menn. Det var et gjennomsnitt på 2 porsjoner for kvinner og 1,6 porsjoner grønnsaker for menn. Denne undersøkelsen fant ingen signifikant forskjell på kjønnene når det gjaldt frukt. Norkost 3 fant at kvinner spiser mer frukt og bær enn menn, med et gjennomsnitt pr. dag på 189 gram for kvinner og 168 gram for menn. Her fant de ingen forskjell i forbruk av grønnsaker.

Samlet sett viser undersøkelsene at kvinner spiser mer frukt og grønt enn menn.

Forbrukstall for frukt/bær og grønnsaker

Det er flere oversikter over forbruk av frukt/bær og grønnsaker i Norge, og de bruker svært ulike metoder for å innhente dataene. Disse oversiktene baserer seg på ulike forutsetninger og de kan også måle ulike aspekter ved forbruket. Vi vil her gjenta noen av de viktigste oversiktene, hva som kjennetegner dem og hva som skiller de fra hverandre.

Totaloversikten fra OFG

Tallene i Totaloversikten, som er hovedtallene i denne rapporten, baserer seg på tonnasje av frisk frukt, bær, grønnsaker og poteter inn til grossist. I denne tonnassen ligger både volum til storhusholdning og dagligvare, men ikke volum som går til industrien (frosne og hermetiske produkter og juice.) I forhold til forbrukers endelige forbruk vil denne oversikten ikke ta hensyn til svinn mellom grossistledet og selve forbruket. Svinn kan forekomme på detaljstledet og storhusholdning, dvs. i butikker, skoler, restauranter osv, og vi vet at det er et svinn også hjemme hos forbrukerne. Nivået på svinn vil også variere for ulike typer frukt og grønnsaker. Det faktiske forbruk av friske frukter, bær, poteter og grønnsaker hos norske forbrukere må derfor forventes å være noe lavere enn tallene i Totaloversikten. Dersom vi forutsetter at svinn er en relativ stabil faktor over tid, vil Totaloversikten gi et godt bilde av utvikling over tid med hensyn til forbruk av friske frukter, bær, poteter og grønnsaker i den norske befolkningen.

Norkost 3

Norkost 3 er en landsomfattende kostholdsundersøkelse blant menn og kvinner i alderen 18 til 70 år. Kostholdet ble kartlagt i et utvalg av 862 menn og 925 kvinner i løpet av 2010-11. Deltagerne gjennomførte 24 timers kostintervjuer med minst fire ukers mellomrom, og besvarte et matvare-tendensspørreskjema. Kostintervjuene ble foretatt pr. telefon og med blant annet spørsmål om gårsdagens inntak av mat og drikke. Undersøkelsen ble gjennomført av Avdeling for ernæringsvitenskap ved Universitetet i Oslo, i samarbeid med Mattilsynet og Helsedirektoratet.

Norkost 3 er antakelig den mest pålitelige kilde med hensyn til det faktiske forbruk av frukt/bær og grønnsaker i Norge i

relasjon til 5 om dagen. Årsaken er at undersøkelsen tar utgangspunkt i mengden som forbrukere faktisk spiser, dvs. en får utelatt svinn. Undersøkelsen har også målt alle typer frukt/bær og grønnsaker, også hermetiske og frosne i tillegg til friske. Konklusjonene på Norkost 3 var at rundt en fjerdedel av deltagerne hadde inntak av grønnsaker, frukt og bær i samsvar med kostrådene. Gjennomsnittlig forbruk for menn var 154 gram grønnsaker og 209 gram frukt/bær, og for kvinner 155 gram grønnsaker og 232 gram frukt/bær. Her er det tatt hensyn til at for frukt/bær kan max 100 gram juice være inkludert i forhold til kostholdsrådene.

Det som kan være en utfordring med undersøkelsen er at det er flere deltakere som rapporterer høyere utdannelse sammenliknet med Statistisk sentralbyrå sin befolkningsstatistikk 2010. Ved å vekte på utdanningsnivå for både menn og kvinner ser man at inntaket av grønnsaker, frukt/bær og juice/most ble noe lavere etter vektning av dataene.

Utviklingen i norsk kosthold – Matforsyningsstatistikken

Matforsyningsstatistikken som er utarbeidet av Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) for Helsedirektoratet baserer seg på frukt/bær og grønnsaker fremkommet fra produsert areal og nettoimport av frukt og grønnsaker. På samme måte som Totaloversikten fanger ikke denne oversikten opp svinnet frem til endelig forbruk, men oversikten har sin styrke i å se utviklingen over tid.

Konklusjonen fra rapporten, presentert tidlig i 2013, er at forbruket av grønnsaker har økt betydelig over lang tid og engrosforbruket av frukt og bær har økt betydelig siden 1999. Matforsyningsstatistikken for grønnsaker, frukt og bær er blitt mer usikker og beregningsgrunnlaget er endret de senere år. Fra 1999 er anslag for produksjon av frukt og bær i villahager og for skogsbær tatt ut av engrostallene for frukt og bær. Dette førte til brudd i tallserien og betydelig lavere tall enn årene før. I perioden 1999-2011 økte engrosforbruket av frukt og bær fra 69 til 87 kilo pr. person og år og engrosforbruket av grønnsaker økte fra 61 til 74 kilo pr. person og år. I perioden 2009-2011 minsket engrosforbruket av frukt og bær.

Forskjellen mellom Matforsyningsstatistikken og Totaloversikten er også at førstnevnte inkluderer alle typer frukt/bær og grønnsaker, også omdannet forbruk, mens Totaloversikten kun har med frisk frukt/bær og grønnsaker. Det er også hovedårsaken til Matforsyningsstatistikken har et høyere capita-forbruk enn Totaloversikten, slik som tabellen under viser.

Konsum per capita i Norge. Tall for 2011:

	Matforsyningsstatistikken	Totaloversikten
Frukt/bær	87 kg	67,5 kg
Grønnsaker	74 kg	47,5 kg

Hele undersøkelsen Norkost 3 og Matforsyningsstatistikken finner du på www.helsedirektoratet.no

Rotgrønnsaker også i en tid med lavkarbo

En undersøkelse gjennomført av Norstat i september 2012, viser at rotgrønnsaker er for folk flest. Selv de som har stor tro på lavkarbo-dietter, er stort sett positive til å spise rotgrønnsaker.

Konklusjonen er at rotgrønnsaker står sterkt i det norske folk. Omtrent 9 av 10 personer er klart positive til å spise rotgrønnsaker (svart fra 7 til 10 på en skala der 1 er svært negativ og 10 er svært positiv). Og blant de som har stor tro på lavkarbo-dietter er det 8 av 10 som samtidig er positive til å spise rotgrønnsaker.

Personer over 30 år er spesielt positive, hvor nesten halvparten svarer helt på topp på skalaen, altså 10, svært positiv. De under 30 år har ikke like mange entusiasmer og her er det 3 av 10 som svarer topp på skalaen.

Det som forklarer hvorfor folk er positive til rotgrønnsaker er først og fremst at det er enkelt og lett å tilberede. I tillegg så mener folk at en kan spise så mye en vil av rotgrønnsaker og at det er en naturlig del av et moderne kosthold. Disse tre

faktorene forklarer 41 % av positiviteten til rotgrønnsaker.

Sammenlikner vi med en undersøkelse fra november 2011, står rotgrønnsaker nesten like sterk som grønnsaker totalt sett. Videre blir rotgrønnsaker betraktet betydelig mer positivt enn poteter, og omtrent like positivt som frukt og bær.

Det er ikke slik at folk sier de spiser mer rotgrønnsaker enn for ett år siden. 3 av 4 personer svarer at de spiser omtrent like mye rotgrønnsaker som for ett år siden, mens de resterende enten spiser litt mindre eller litt mer nå. Gulrot er den mest spiste og hele 96 % har spist gulrot siste 6 måneder. Kålrot er nest mest spist med 81 %, og så følger rødbete og sellerirot/knollselleri med 54 %. Reddik er spist av 45 % og persillerot og søtpotet av 32 %. De litt mer sjeldne rotgrønnsakene som

pepperrot og pastinakk er spist av henholdsvis 19 % og 15 % av befolkningen.

Folk har mange måter å tilberede rotgrønnsaker på og 4 av 5 koker dem. 3 av 4 spiser rotgrønnsaker rå, mens litt over halvparten av oss har rotgrønnsaker i supper og i stapper. 2 av 5 har rotgrønnsaker i salater eller baker dem i ovnen.

Det ser ut som det er en trend med å bake rotgrønnsaker i ovn. Personer under 40 år baker rotgrønnsaker i ovnen mer enn de over 40 år, og det er også mer vanlig i Oslo enn i resten av landet. De over 40 år har rotgrønnsaker i supper, i salater, koker og spiser dem rå i større grad enn de yngre.

Nordmenn er altså stort sett veldig positive til rotgrønnsaker og vi spiser mer enn bare gulrot og kålrot.

Drivere for et økt forbruk

Smak og forutsigbar kvalitet er de sterkeste driverne når forbrukeren handler frukt og grønt. Pris er også viktig, men pris alene gir i liten grad en varig volumvekst. Et tidsbegrenset pristilbud gir økt salg så lenge tilbudet varer, men etterspørselen faller tilbake når priskampanjen er over.

Den oppfattede prisen i forbrukerens hode er sammensatt. En konkurransemessig god pris er alltid positiv for etterspørselen, men produktenes priselastisitet, og hvordan pris relateres til oppfattet kvalitet, er avgjørende å forstå om man skal opprettholde eller øke etterspørselen.

Verdikjeden har naturlig nok et produktfokus, og det er helt avgjørende for etterspørselen at man, sett med forbrukerens øyne, har de riktige produktene med forutsigbar kvalitet. Forbrukeren har et løsnings- og måltidsfokus. Forbrukeren går på autopilot og er sterkt vanestyrte store deler av uken. Det ene fokuset ekskluderer imidlertid ikke det andre. Om man skal lykkes, er det viktig at løsnings-

og måltidsfokus kobles med produktfokus. En volumvekst knyttet opp mot forbrukerbehov er mer robust vs. om volumveksten har et ensidig produktfokus. Et måltidsfokus gir også en potensiell ekstra volumvekst, i form at man kan samselge flere produkter til samme måltid, enn om man selger enkeltprodukter hver for seg.

Spiseklarhet eller "convenience" er et viktig begrep. For friske frukt- og grøntprodukter har man liten grad av bearbeiding, men vasking, rensing og hensiktsmessige forbrukspakninger slår klart ut som viktige verdiparametere for forbrukeren. Man kan tydelig skille produkter som er tilført en verdiøkende bearbeiding fra de øvrige, ved at pakningene er påført en GTIN-kode (tradisjonell strekkode), mens produktene i løs vekt har en PLU-kode. Tomater, gulrot, avokado, bær, salat og poteter er alle gode eksempler på at forbrukeren er villig til å betale for produkter med høyere oppfattet kvalitet.

Avokado og salat er eksempler på produkter som er tilført en bevisst verdiøkning

for forbrukerne. To-pakning med spise-moden avokado har blitt veldig populært og har ført til en markant økning i både volum og verdi.

Bær har hatt en fantastisk utvikling i 2012. Totalt sett har det vært en volumvekst på 56 % og en verdivekst på 48 %, men for bær som er pakket i små forbrukerpakninger har verdiøkningen vært på hele 81,8 %. Forbrukeren er helt klart villig til å betale for produkter, kvaliteter og hensiktsmessige pakninger som tilfredsstiller deres behov.

Utviklingen av forbrukerpakninger, som møter tydelig definerte forbrukerbehov, er kun i sin spede begynnelse i Norge om man sammenligner det med utviklingen i Nederland og UK. Smarte "Convenience"-løsninger med produkter med en forutsigbar kvalitet er trolig den aller sterkeste driveren for et økt forbruk. En utvikling hvor det fokuseres på å skape konkurransekraft gjennom "convenience"-løsninger vil trolig fremover være svært positivt både for verdikjeden og for forbrukeren.

Salget av frukt, bær, grønnsaker og poteter i norsk dagligvare

Norske dagligvarebutikker omsatte frukt og grønnsaker for 14,5 milliarder kroner i 2012. Dette tilsvarer en økt omsetning på 911 millioner kroner, eller 6,7 % sammenlignet med 2011. En verdivekst på 6,7 % er høyere enn veksten totalt i norsk dagligvare i 2011, som var på 3,1 %. Grønnsaker omsatte for 6,9 milliarder kroner og hadde en vekst på 5,5 % fra 2011. Poteter omsatte for nesten 1,3 milliarder med en vekst på 4,1 %. Frukt omsatte for 5 milliarder kroner og hadde en vekst på 2,6 %. Bær omsatte for 1,1 milliard med en vekst på hele 48,1% fra 2011.

I 2012, som i 2011, var tomater det største segmentet i varegruppen grønnsaker. Tomater omsatte for 1,2 milliarder kroner, og hadde en vekst på 6,3 %. Tomater sto for 17,7 % av den totale veksten innen grønnsaker i 2012. I varegruppen frukt, var druer det største segmentet med en omsetning på 969 millioner, en økning på 1,0 % fra 2011. Banan var nest størst i 2011 og solgte for 929 millioner i 2012, noe som er en nedgang på 2,2 % fra 2011. GTIN-merkede grønnsaker økte i 2012 med 12,1 %. Grønnsaker uten GTIN-koder gikk tilbake med -2,7 %. GTIN-merkede poteter økte med 6,4 %, mens poteter uten GTIN-koder hadde en nullvekst i 2012. GTIN-merket frukt økte med 9,8 %, mens frukt uten GTIN-koder hadde en tilbakegang på -0,4 %. GTIN-merkede bær økte med hele 81,8 %, og bær uten GTIN-koder økte med 24,4 %.

Tall i 1000 NOK		Verdi ut av butikk		Utvikling fra 2011 til 2012 [%-poengs endring]	Verdi ut av butikk		Utvikling fra 2011 til 2012
		2011	2012		2011	2012	
GRØNNSAKER	Ferdigpakket GTIN merkede produkter	55,2 %	58,7 %	3,5 %	3 644 260	4 084 527	12,1 %
	Produkter uten GTIN merking	44,8 %	41,3 %	-3,5 %	2 959 166	2 879 329	-2,7 %
POTETER	Ferdigpakket GTIN merkede produkter	63,6 %	65,0 %	1,4 %	784 993	835 398	6,4 %
	Produkter uten GTIN merking	36,4 %	35,0 %	-1,4 %	449 574	449 498	0,0 %
FRUKT	Ferdigpakket GTIN merkede produkter	28,9 %	30,9 %	2,0 %	1 423 481	1 562 626	9,8 %
	Produkter uten GTIN merking	71,1 %	69,1 %	-2,0 %	3 503 052	3 490 645	-0,4 %
BÆR	Ferdigpakket GTIN merkede produkter	41,2 %	50,6 %	9,4 %	321 060	583 615	81,8 %
	Produkter uten GTIN merking	58,8 %	49,4 %	-9,4 %	457 909	569 833	24,4 %

Tallene er inkl. 14 % mva i 2011 og 15 % mva i 2012. Kilde: Nielsen Scan*Track Dagligvare. Helår 2012.

Andel norske frukt, bær og grønnsaker i forhold til import 2012 (tonn)

Kilde: SSB / SLF / ØT / Norske grossister. Tall oppgitt i tonn. Sortert etter %-andel norske varer 2012.

	Norsk	Import	Total	%-andel norske varer 2012	Norsk	Import	Total	%-andel norske varer 2011	Endring i %-andel fra '11 til '12
GRØNNSAKER	2012	2012	2012		2011	2011	2011		
Rapidsalat	602	0	602	100,0 %	565	0	565	100,0 %	0,0 %
Hodekål	11 268	1 020	12 288	91,7 %	10 214	885	11 099	92,0 %	-0,3 %
Rosenkål	488	140	628	77,7 %	512	56	568	90,1 %	-12,4 %
Annen salat	4 291	1 347	5 638	76,1 %	4 023	674	4 697	85,7 %	-9,5 %
Kålrot	10 955	1 271	12 226	89,6 %	9 663	1 773	11 436	84,5 %	5,1 %
Gulrot	31 563	8 706	40 269	78,4 %	28 628	6 853	35 481	80,7 %	-2,3 %
Kinakål	2 909	1 503	4 412	65,9 %	3 479	1 329	4 808	72,4 %	-6,4 %
Agurk	15 869	8 353	24 222	65,5 %	15 888	7 211	23 099	68,8 %	-3,3 %
Løk	15 773	11 094	26 867	58,7 %	16 322	9 303	25 625	63,7 %	-5,0 %
Selleri	1 244	770	2 014	61,8 %	1 123	715	1 838	61,1 %	0,7 %
Blomkål	5 099	5 761	10 860	47,0 %	4 672	5 607	10 279	45,5 %	1,5 %
Purre	1 849	1 852	3 701	50,0 %	1 501	1 947	3 448	43,5 %	6,4 %
Isbergsalat, issalat	6 305	9 718	16 023	39,4 %	7 335	10 062	17 397	42,2 %	-2,8 %
Stilkselleri	710	1 265	1 975	36,0 %	649	1 341	1 990	32,6 %	3,4 %
Tomat	12 005	23 313	35 318	34,0 %	11 135	23 903	35 038	31,8 %	2,2 %
Brokkoli	3 285	7 515	10 800	30,4 %	3 001	7 643	10 644	28,2 %	2,2 %
Andre friske grønns.	3 652	12 167	15 819	23,1 %	2 715	11 390	14 105	19,2 %	3,8 %
Annen sopp	0	386	386	0,0 %	14	331	345	4,1 %	-4,1 %
Asparges	9	1 937	1 946	0,4 %	42	1 736	1 778	2,3 %	-1,9 %
Paprika	395	16 246	16 641	2,4 %	305	15 520	15 825	1,9 %	0,4 %
Sjampinjong	0	6 866	6 866	0,0 %	55	6 507	6 562	0,8 %	-0,8 %
Hvitløk	0	1 135	1 135	0,0 %	0	1 126	1 126	0,0 %	0,0 %
Sum grønnsaker	128 270	122 365	250 635	51,2 %	121 843	115 912	237 755	51,2 %	-0,1 %
POTETER	2012	2012	2012		2011	2011	2011		
Friske poteter	59 298	37 569	96 867	61,2 %	69 894	28 193	98 087	71,3 %	-10,0 %
FRUKT	2012	2012	2012		2011	2011	2011		
Kirsebær/Moreller	329	1 512	1 841	17,9 %	367	1 134	1 501	24,5 %	-6,6 %
Plommer	824	4 233	5 057	16,3 %	946	3 344	4 290	22,1 %	-5,8 %
Epler	6 000	51 279	57 279	10,5 %	5 368	51 468	56 836	9,4 %	1,0 %
Pærer	177	19 213	19 390	0,9 %	192	20 539	20 731	0,9 %	0,0 %
Appelsiner	0	35 644	35 644	0,0 %	0	37 489	37 489	0,0 %	0,0 %
Sitroner	0	5 079	5 079	0,0 %	0	4 758	4 758	0,0 %	0,0 %
Bananer	0	76 803	76 803	0,0 %	0	78 221	78 221	0,0 %	0,0 %
Ananas	0	6 585	6 585	0,0 %	0	6 521	6 521	0,0 %	0,0 %
Meloner	0	25 866	25 866	0,0 %	0	24 378	24 378	0,0 %	0,0 %
Kiwi	0	5 251	5 251	0,0 %	0	5 348	5 348	0,0 %	0,0 %
Druer	0	27 665	27 665	0,0 %	0	27 178	27 178	0,0 %	0,0 %
Klementiner	0	28 160	28 160	0,0 %	0	26 578	26 578	0,0 %	0,0 %
Fersken/Nektariner	0	11 127	11 127	0,0 %	0	10 428	10 428	0,0 %	0,0 %
Grapefrukt	0	1 343	1 343	0,0 %	0	1 219	1 219	0,0 %	0,0 %
Avokado	0	7 090	7 090	0,0 %	0	6 556	6 556	0,0 %	0,0 %
Annen frisk frukt	0	5 642	5 642	0,0 %	0	6 518	6 518	0,0 %	0,0 %
Sum frukt	7 329	317 051	324 380	2,3 %	6 873	316 288	323 161	2,1 %	0,1 %
BÆR	2012	2012	2012		2011	2011	2011		
Bringebær	880	1 262	2 142	41,1 %	729	584	1 313	55,5 %	-14,4 %
Jordbær	5 132	9 417	14 549	35,3 %	3 493	7 512	11 005	31,7 %	3,5 %
Blåbær og andre bær	0	2 528	2 528	0,0 %	0	N/A	N/A	N/A	0,0 %
Sum Bær	6 012	13 207	19 219	31,3 %	4 222	8 096	12 318	34,3 %	-3,0 %
GRØNNSAKER, POTETER, FRUKT OG BÆR	2012	2012	2012		2011	2011	2011		
Totalt	200 910	490 192	691 102	29,1 %	202 832	468 489	671 321	30,2 %	-1,1 %

Totaloversikten frukt og grønnsaker 2003 - 2012

Kilder: SSB / FGS / SLF / ØT / Norske grossister

Marked i tonn for kommersielt salg (norsk og import), på grossist nivå, av frisk(e) frukt, bær, grønnsaker og poteter i Norge.

Som basis for beregningen av forbruk har man benyttet varer gått ut fra grossist; hjemmedyrking er ikke tatt med i beregningsgrunnlaget. Man har heller ikke gått inn og gjort justeringer for handel utenom den offisielle handelen som registreres av SSB; ei heller er det gjort justeringer for svinn.

Copyright 2013

Sous vide poteter

Sous vide betyr under trykk; i praksis betyr dette at potetene vakuumpakkes i plast før de varmebehandles til en eksakt temperatur. I og med at denne tilberedningsformen for poteter øker både i storhusholdningen og i privathusholdningen har vi valgt å ta med tallen for 2012. Dette volumtallet kommer i tillegg til volumtallet som er registrert for friske poteter.

2012		
Norsk	Import	Total
5778 tonn	3456 tonn	9234 tonn

Tallene er basert på ferdig produsert vare. Dette utgjør 50 % av anvendt råvare av ferske poteter. Både norsk og importert vare er blitt ferdigprodusert i Norge.

GRØNNSAKER

Gulrot
 Tomat
 Løk
 Agurk
 Paprika
 Hodekål
 Kålrot
 Blomkål
 Brokkoli
 Kinakål
 Purre
 Selleri
 Stilkselleri
 Asparges
 Hvitløk
 Rosenkål
 Isbergsalat, issalat
 Rapsalat
 Annen salat
 Sjampinjong
 Annen sopp
 Andre friske grønns.

SUM GRØNNSAKER

Vekst fra foregående år

Kilo grønnsaker pr. cap. pr. år

FRUKT

Bananer
 Epler
 Appelsiner
 Klementiner
 Druer
 Meloner
 Pærer
 Fersken/Nektariner
 Avokado
 Ananas
 Kiwi
 Sitroner
 Plommer
 Mango
 Kirsebær/Moreller
 Grapefrukt
 Annen frisk frukt

SUM FRUKT

Vekst fra foregående år

Kilo frukt pr. cap. pr. år

BÆR

Jordbær
 Bringebær
 Blåbær og andre bær

SUM BÆR

Vekst fra foregående år

Kilo bær pr. cap. pr. år

Sum frukt, grønnsaker og bær

Vekst fra foregående år

Kilo frukt, bær og grønnsaker pr. cap. pr. år

Nøtter og tørket frukt

POTETER

Friske poteter

Vekst fra foregående år

Kilo poteter pr. cap. pr. år

TOTAL

Totalt antall tonn (eksl. tørket frukt og nøtter)

Vekst fra foregående år

Kilo grønnsaker, frukt, bær og poteter pr. cap. pr. år

Folketall - Kilde SSB

	4 539 887			4 577 457			4 640 219		
	Norsk	Import	Total	Norsk	Import	Total	Norsk	Import	Total
GRØNNSAKER	2003	2003	2003	2004	2004	2004	2005	2005	2005
Gulrot	24 232	1 494	25 726	25 922	2 579	28 501	22 891	4 563	27 454
Tomat	9 812	17 483	27 295	10 760	18 048	28 808	11 258	19 655	30 913
Løk	12 598	4 176	16 774	12 180	3 403	15 583	13 502	3 114	16 616
Agurk	10 227	5 556	15 783	11 416	5 494	16 910	11 094	6 329	17 423
Paprika		9 750	9 750	0	10 650	10 650	0	11 341	11 341
Hodekål	10 454	2 169	12 623	11 291	756	12 047	9 751	812	10 563
Kålrot	8 529	1 426	9 955	10 111	49	10 160	10 100	657	10 757
Blomkål	6 440	4 380	10 820	6 900	4 212	11 112	4 391	4 183	8 574
Brokkoli	4 034	5 586	9 620	4 642	5 653	10 295	2 139	5 440	7 579
Kinakål	5 919	2 844	8 763	5 955	2 531	8 486	5 104	2 261	7 365
Purre	1 682	1 714	3 396	1 768	1 730	3 498	1 893	1 883	3 776
Selleri	617	162	779	479	190	669	563	214	777
Stilkselleri	638	927	1 565	608	976	1 584	721	863	1 584
Asparges	35	736	771	44	797	841	22	925	947
Hvitløk		720	720	0	742	742	0	735	735
Rosenkål	297	94	391	388	63	451	448	79	527
Isbergsalat, issalat	3 993	7 427	11 420	4 883	7 920	12 803	5 339	7 828	13 167
Rapidsalat	910		910	839	0	839	765	0	765
Annen salat	210	1 291	1 501	236	1 483	1 719	2 505	1 640	4 145
Sjampinjong	1 250	4 049	5 299	1 068	4 374	5 442	1 023	4 393	5 416
Annen sopp		307	307	6	280	286	8	262	270
Andre friske grønns.	569	5 680	6 249	852	6 172	7 024	1 549	6 318	7 867
SUM GRØNNSAKER	102 446	77 971	180 417	110 348	78 102	188 450	105 067	83 495	188 562
Vekst fra foregående år	-1,99 %	9,71 %	2,75 %	7,71 %	0,17 %	4,45 %	-4,79 %	6,91 %	0,06 %
Kilo grønnsaker pr. cap. pr. år			39,74			41,17			40,64
FRUKT	2003	2003	2003	2004	2004	2004	2005	2005	2005
Bananer		63 353	63 353		66 211	66 211	0	73 216	73 216
Epler	7 731	45 531	53 262	9 533	44 208	53 741	7 306	50 632	57 938
Appelsiner		33 690	33 690		38 402	38 402	0	31 182	31 182
Klementiner		25 927	25 927		23 781	23 781	0	26 046	26 046
Druer		23 869	23 869		24 316	24 316	0	27 813	27 813
Meloner		15 697	15 697		16 713	16 713	0	18 334	18 334
Pærer	286	18 583	18 869	670	18 786	19 456	320	22 601	22 921
Fersken/Nektariner		8 300	8 300		8 512	8 512	0	10 079	10 079
Avokado		1 795	1 795		2 237	2 237	0	2 467	2 467
Ananas		3 728	3 728		4 363	4 363	0	5 539	5 539
Kiwi		3 661	3 661		3 719	3 719	0	4 448	4 448
Sitroner		4 045	4 045		4 165	4 165	0	4 126	4 126
Plommer	829	3 219	4 048	1 068	2 550	3 618	892	3 360	4 252
Mango									
Kirsebær/Moreller	273	684	957	432	913	1 345	240	1 064	1 304
Grapefrukt		1 243	1 243		1 418	1 418	0	1 325	1 325
Annen frisk frukt		4 439	4 439	4	4 567	4 571	204	5 475	5 679
SUM FRUKT	9 119	257 764	266 883	11 707	264 861	276 568	8 962	287 707	296 669
Vekst fra foregående år	-27,21 %	6,99 %	5,30 %	28,38 %	2,75 %	3,63 %	-23,45 %	8,63 %	7,27 %
Kilo frukt pr. cap. pr. år			58,79			60,42			63,93
BÆR	2003	2003	2003	2004	2004	2004	2005	2005	2005
Jordbær	2 985	2 669	5 654	4 825	3 498	8 323	3 522	4 110	7 632
Bringebær									
Blåbær og andre bær									
SUM BÆR	2 985	2 669	5 654	4 825	3 498	8 323	3 522	4 110	7 632
Vekst fra foregående år	-17,13 %	12,90 %	-5,23 %	61,64 %	31,06 %	47,21 %	-27,01 %	17,50 %	-8,30 %
Kilo bær pr. cap. pr. år			1,25			1,82			1,64
Sum frukt, grønnsaker og bær	114 550	338 404	452 954	126 880	346 461	473 341	117 551	375 312	492 863
Vekst fra foregående år	-5,06 %	7,65 %	4,13 %	10,76 %	2,38 %	4,50 %	-7,35 %	8,33 %	4,12 %
Kilo frukt, bær og grønnsaker pr. cap. pr. år			99,77			103,41			106,22
Nøtter og tørket frukt		10 202	10 202		11 596	11 596		11 553	11 553
POTETER	2003	2003	2003	2004	2004	2004	2005	2005	2005
Friske poteter	80 300	32 840	113 140	79 982	24 382	104 364	80 806	17 083	97 889
Vekst fra foregående år	-20,42 %	71,80 %	-5,73 %	-0,40 %	-25,76 %	-7,76 %	1,03 %	-29,94 %	-6,20 %
Kilo poteter pr. cap. pr. år			24,92			22,80			21,10
TOTAL	2003	2003	2003	2004	2004	2004	2005	2005	2005
Totalt antall tonn (eksl. tørket frukt og nøtter)	194 850	371 244	566 094	206 862	370 843	577 705	198 357	392 395	590 752
Vekst fra foregående år	-12,05 %	11,33 %	2,00 %	6,16 %	-0,11 %	2,05 %	-4,11 %	5,81 %	2,26 %
Kilo grønnsaker, frukt, bær og poteter pr. cap. pr. år			124,69			126,21			127,31

Folketall - Kilde SSB

	4 681 100			4 737 200			4 799 300		
	Norsk	Import	Total	Norsk	Import	Total	Norsk	Import	Total
GRØNNSAKER	2006	2006	2006	2007	2007	2007	2008	2008	2008
Gulrot	21 686	5 571	27 257	22 494	5 673	28 167	26 477	6 603	33 080
Tomat	9 517	20 401	29 918	9 175	21 467	30 642	9 311	23 627	32 938
Løk	14 091	5 831	19 922	13 590	7 791	21 381	14 010	9 084	23 094
Agurk	11 616	7 375	18 991	13 065	6 179	19 244	13 230	6 711	19 941
Paprika	0	12 212	12 212	0	13 148	13 148	0	14 091	14 091
Hodekål	10 615	1 156	11 771	10 057	1 459	11 516	10 112	1 523	11 635
Kålrot	8 969	1 678	10 647	8 811	1 360	10 171	10 262	1 264	11 526
Blomkål	3 913	4 382	8 295	3 745	4 287	8 032	3 967	4 776	8 743
Brokkoli	2 112	5 763	7 875	1 779	5 924	7 703	2 297	6 439	8 736
Kinakål	4 333	2 181	6 514	3 707	2 176	5 883	3 543	1 854	5 397
Purre	1 784	1 678	3 462	1 700	1 881	3 581	1 716	1 828	3 544
Selleri	530	276	806	575	311	886	630	484	1 114
Stilkselleri	582	1 004	1 586	538	1 076	1 614	650	1 194	1 844
Asparges	50	992	1 042	43	1 135	1 178	47	1 321	1 368
Hvitløk	0	727	727	0	805	805	0	797	797
Rosenkål	347	48	395	378	71	449	354	50	404
Isbergsalat, issalat	4 931	9 370	14 301	5 596	9 569	15 165	5 714	10 134	15 848
Rapidsalat	685	0	685	645	0	645	554	0	554
Annen salat	3 139	1 840	4 979	4 000	1 781	5 781	4 419	2 263	6 682
Sjampinjong	930	4 833	5 763	1 040	4 481	5 521	850	4 623	5 473
Annen sopp	25	418	443	28	654	682	48	819	867
Andre friske grønns.	2 261	7 059	9 320	2 203	9 892	12 095	2 495	9 232	11 727
SUM GRØNNSAKER	102 115	94 795	196 910	103 170	101 120	204 290	110 686	108 717	219 403
Vekst fra foregående år	-2,81 %	13,53 %	4,43 %	1,03 %	6,67 %	3,75 %	7,28 %	7,51 %	7,40 %
Kilo grønnsaker pr. cap. pr. år			42,06			43,12			45,72
FRUKT	2006	2006	2006	2007	2007	2007	2008	2008	2008
Banener	0	74 632	74 632	0	78 458	78 458	0	83 539	83 539
Epler	9 236	49 613	58 849	6 205	55 255	61 460	9 204	52 307	61 511
Appelsiner	0	37 144	37 144	0	41 039	41 039	0	39 634	39 634
Klementiner	0	26 975	26 975	0	27 220	27 220	0	27 608	27 608
Druer	0	25 592	25 592	0	29 163	29 163	0	31 885	31 885
Meloner	0	20 746	20 746	0	20 916	20 916	0	23 096	23 096
Pærer	356	19 282	19 638	292	22 744	23 036	236	24 844	25 080
Fersken/Nektariner	0	10 588	10 588	0	10 076	10 076	0	9 850	9 850
Avokado	0	2 749	2 749	0	3 220	3 220	0	3 850	3 850
Ananas	0	6 125	6 125	0	7 357	7 357	0	7 865	7 865
Kiwi	0	4 543	4 543	0	4 599	4 599	0	4 904	4 904
Sitroner	0	4 009	4 009	0	4 080	4 080	0	4 260	4 260
Plommer	943	2 955	3 898	981	3 388	4 369	948	3 077	4 025
Mango									
Kirsebær/Moreller	448	1 139	1 587	328	1 146	1 474	402	1 010	1 412
Grapefrukt	0	1 427	1 427	0	1 430	1 430	0	1 476	1 476
Annen frisk frukt	0	5 733	5 733	0	7 484	7 484	0	9 380	9 380
SUM FRUKT	10 983	293 252	304 235	7 806	317 575	325 381	10 791	328 585	339 376
Vekst fra foregående år	22,55 %	1,93 %	2,55 %	-28,93 %	8,29 %	6,95 %	38,24 %	3,47 %	4,30 %
Kilo frukt pr. cap. pr. år			64,99			68,69			70,71
BÆR	2006	2006	2006	2007	2007	2007	2008	2008	2008
Jordbær	3 988	4 445	8 433	3 427	4 600	8 027	3 034	4 439	7 473
Bringebær	340	71	411	391	198	589	552	201	753
Blåbær og andre bær									
SUM BÆR	4 328	4 516	8 844	3 818	4 798	8 616	3 586	4 640	8 226
Vekst fra foregående år	22,88 %	9,88 %	15,88 %	-11,78 %	6,24 %	-2,58 %	-6,08 %	-3,29 %	-4,53 %
Kilo bær pr. cap. pr. år			1,89			1,82			1,71
Sum frukt, grønnsaker og bær	117 425	392 563	509 988	114 794	423 493	538 287	125 062	441 942	567 004
Vekst fra foregående år	-0,11 %	4,60 %	3,47 %	-2,24 %	7,88 %	5,55 %	8,95 %	4,36 %	5,34 %
Kilo frukt, bær og grønnsaker pr. cap. pr. år			108,95			113,63			118,14
Nøtter og tørket frukt		11 740	11 740		13 451	13 451		12 759	12 759
POTETER	2006	2006	2006	2007	2007	2007	2008	2008	2008
Friske poteter	70 729	20 083	90 812	73 676	18 931	92 607	70 674	26 851	97 525
Vekst fra foregående år	-12,47 %	17,56 %	-7,23 %	4,17 %	-5,74 %	1,98 %	-4,08 %	41,84 %	5,31 %
Kilo poteter pr. cap. pr. år			19,40			19,55			20,32
TOTAL	2006	2006	2006	2007	2007	2007	2008	2008	2008
Totalt antall tonn (eksl. tørket frukt og nøtter)	188 154	412 646	600 800	188 470	442 424	630 894	195 736	468 793	664 529
Vekst fra foregående år	-5,14 %	5,16 %	1,70 %	0,17 %	7,22 %	5,01 %	3,86 %	5,96 %	5,33 %
Kilo grønnsaker, frukt, bær og poteter pr. cap. pr. år			128,35			133,18			138,46

Folketall - Kilde SSB	4 853 745			4 908 100			4 973 029		
	Norsk	Import	Total	Norsk	Import	Total	Norsk	Import	Total
GRØNNSAKER	2009	2009	2009	2010	2010	2010	2011	2011	2011
Gulrot	25 092	6 060	31 152	31 697	5 192	36 889	28 628	6 853	35 481
Tomat	9 100	22 201	31 301	11 092	21 502	32 594	11 135	23 903	35 038
Løk	15 656	6 271	21 927	16 193	10 688	26 881	16 322	9 303	25 625
Agurk	13 211	6 401	19 612	15 637	6 301	21 938	15 888	7 211	23 099
Paprika	0	14 098	14 098	257	14 239	14 496	305	15 520	15 825
Hodekål	10 357	1 026	11 383	9 789	1 457	11 245	10 214	885	11 099
Kålrot	10 800	1 028	11 828	10 088	1 727	11 815	9 663	1 773	11 436
Blomkål	4 210	4 600	8 810	4 392	5 172	9 564	4 672	5 607	10 279
Brokkoli	2 333	6 480	8 813	2 766	6 787	9 553	3 001	7 643	10 644
Kinakål	3 426	1 689	5 115	3 873	1 696	5 568	3 479	1 329	4 808
Purre	1 711	1 867	3 578	1 718	1 905	3 622	1 501	1 947	3 448
Selleri	695	504	1 199	884	593	1 477	1 123	715	1 838
Stilkselleri	673	1 174	1 847	797	1 314	2 111	649	1 341	1 990
Asparges	58	1 257	1 315	45	1 384	1 430	42	1 736	1 778
Hvitløk	0	1 837	1 837	0	1 253	1 253	0	1 126	1 126
Rosenkål	275	52	327	483	84	566	512	56	568
Isbergsalat, issalat	5 668	9 754	15 422	7 587	10 160	17 746	7 335	10 062	17 397
Rapidsalat	478	0	478	962	0	962	565	0	565
Annen salat	4 339	1 881	6 220	5 288	1 939	7 227	4 023	674	4 697
Sjampinjong	650	4 889	5 539	438	5 832	6 270	55	6 507	6 562
Annen sopp	25	799	824	28	391	420	14	331	345
Andre friske grønns.	2 282	8 902	11 184	3 004	9 476	12 480	2 715	11 390	14 105
SUM GRØNNSAKER	111 039	102 770	213 809	127 018	109 090	236 108	121 843	115 912	237 755
Vekst fra foregående år	0,32 %	-5,47 %	-2,55 %	14,39 %	6,15 %	10,43 %	-4,07 %	6,25 %	0,70 %
Kilo grønnsaker pr. cap. pr. år			44,05			48,11			47,81
FRUKT	2009	2009	2009	2010	2010	2010	2011	2011	2011
Banener	0	81 239	81 239	0	78 486	78 486	0	78 221	78 221
Epler	6 998	52 026	59 024	7 200	52 191	59 391	5 368	51 468	56 836
Appelsiner	0	37 509	37 509	0	37 730	37 730	0	37 489	37 489
Klementiner	0	26 980	26 980	0	29 215	29 215	0	26 578	26 578
Druer	0	29 771	29 771	0	27 751	27 751	0	27 178	27 178
Meloner	0	23 994	23 994	0	24 371	24 371	0	24 378	24 378
Pærer	268	21 324	21 592	209	21 133	21 342	192	20 539	20 731
Fersken/Nektariner	0	10 344	10 344	0	9 810	9 810	0	10 428	10 428
Avokado	0	4 046	4 046	0	5 154	5 154	0	6 556	6 556
Ananas	0	6 544	6 544	0	6 394	6 394	0	6 521	6 521
Kiwi	0	5 108	5 108	0	5 373	5 373	0	5 348	5 348
Sitroner	0	4 150	4 150	0	4 478	4 478	0	4 758	4 758
Plommer	1 075	2 954	4 029	1 067	2 692	3 759	946	3 344	4 290
Mango	0	3 232	3 232	0	4 214	4 214	0	4 611	4 611
Kirsebær/Moreller	511	879	1 390	336	980	1 316	367	1 134	1 501
Grapefrukt	0	1 327	1 327	0	1 333	1 333	0	1 219	1 219
Annen frisk frukt	0	4 244	4 244	0	5 244	5 244	0	6 518	6 518
SUM FRUKT	8 851	315 671	324 522	8 812	316 549	325 361	6 873	316 288	323 161
Vekst fra foregående år	-17,98 %	-3,93 %	-4,38 %	-18,34 %	-3,66 %	-4,13 %	-22,34 %	0,20 %	-0,68 %
Kilo frukt pr. cap. pr. år			66,86			66,29			64,98
BÆR	2009	2009	2009	2010	2010	2010	2011	2011	2011
Jordbær	3 948	5 089	9 037	4 323	5 746	10 069	3 493	7 512	11 005
Bringebær	775	221	996	599	323	922	729	584	1 313
Blåbær og andre bær							0		
SUM BÆR	4 723	5 310	10 033	4 922	6 069	10 991	4 222	8 096	12 318
Vekst fra foregående år	31,72 %	14,44 %	21,97 %	37,25 %	30,80 %	33,61 %	-10,61 %	52,47 %	12,08 %
Kilo bær pr. cap. pr. år			2,07			2,24			2,48
Sum frukt, grønnsaker og bær	124 613	423 751	548 364	140 751	431 708	572 459	132 938	440 296	573 234
Vekst fra foregående år	-0,36 %	-4,12 %	-3,29 %	12,54 %	-2,32 %	0,96 %	6,68 %	3,90 %	0,14 %
Kilo frukt, bær og grønnsaker pr. cap. pr. år			112,98			116,64			115,27
Nøtter og tørket frukt		13 243	13 243	0	13 283	13 283	0	12 283	12 283
POTETER	2009	2009	2009	2010	2010	2010	2011	2011	2011
Friske poteter	82 807	18 125	100 932	71 333	27 369	98 702	69 894	28 193	98 087
Vekst fra foregående år	17,17 %	-32,50 %	3,49 %	-13,86 %	51,00 %	-2,21 %	-2,02 %	-18,81 %	-7,52 %
Kilo poteter pr. cap. pr. år			20,79			20,11			19,72
TOTAL	2009	2009	2009	2010	2010	2010	2011	2011	2011
Totalt antall tonn (eksl. tørket frukt og nøtter)	207 419	441 876	649 295	212 084	459 077	671 161	202 832	468 489	671 321
Vekst fra foregående år	5,97 %	-5,74 %	-2,29 %	8,35 %	-2,07 %	1,00 %	-2,21 %	6,02 %	-1,06 %
Kilo grønnsaker, frukt, bær og poteter pr. cap. pr. år			133,77			136,75			134,99

	5 038 100			Vekst i % 2011-2012	Gjennomsnittlig årlig vekst pr. produkt fra 2003 til 2012 i %	Kg pr. capita pr. år i 2012
	Norsk	Import	Total			
GRØNNSAKER	2012	2012	2012			
Gulrot	31 563	8 706	40 269	13,49 %	5,10 %	7,99
Tomat	12 005	23 313	35 318	0,80 %	2,90 %	7,01
Løk	15 773	11 094	26 867	4,85 %	5,37 %	5,33
Agurk	15 869	8 353	24 222	4,86 %	4,87 %	4,81
Paprika	395	16 246	16 641	5,15 %	6,12 %	3,30
Hodekål	11 268	1 020	12 288	10,71 %	-0,30 %	2,44
Kålrot	10 955	1 271	12 226	6,91 %	2,31 %	2,43
Blomkål	5 099	5 761	10 860	5,64 %	0,04 %	2,16
Brokkoli	3 285	7 515	10 800	1,47 %	1,29 %	2,14
Kinakål	2 909	1 503	4 412	-8,24 %	-7,34 %	0,88
Purre	1 849	1 852	3 701	7,34 %	0,96 %	0,73
Selleri	1 244	770	2 014	9,60 %	11,13 %	0,40
Stilkselleri	710	1 265	1 975	-0,72 %	2,62 %	0,39
Asparges	9	1 937	1 946	9,45 %	10,83 %	0,39
Hvitløk	0	1 135	1 135	0,81 %	5,19 %	0,23
Rosenkål	488	140	628	10,62 %	5,41 %	0,12
Isbergsalat, issalat	6 305	9 718	16 023	-7,89 %	3,83 %	3,18
Rapidsalat	602	0	602	6,44 %	-4,49 %	0,12
Annen salat	4 291	1 347	5 638	20,03 %	15,84 %	1,12
Sjampinjong	0	6 866	6 866	4,63 %	2,92 %	1,36
Annen sopp	0	386	386	11,86 %	2,58 %	0,08
Andre friske grønns.	3 652	12 167	15 819	12,15 %	10,87 %	3,14
SUM GRØNNSAKER	128 270	122 365	250 635	5,42 %	3,72 %	49,75
Vekst fra foregående år	5,28 %	5,57 %	5,42 %			
Kilo grønnsaker pr. cap. pr. år			49,75	4,06 %	2,53 %	
FRUKT	2012	2012	2012			
Bananer	0	76 803	76 803	-1,81 %	2,16 %	15,24
Epler	6 000	51 279	57 279	0,78 %	0,81 %	11,37
Appelsiner	0	35 644	35 644	-4,92 %	0,63 %	7,07
Klementiner	0	28 160	28 160	5,95 %	0,92 %	5,59
Druer	0	27 665	27 665	1,79 %	1,65 %	5,49
Meloner	0	25 866	25 866	-6,47 %	0,30 %	3,85
Pærer	177	19 213	19 390	6,10 %	5,71 %	5,13
Fersken/Nektariner	0	11 127	11 127	6,70 %	3,31 %	2,21
Avokado	0	7 090	7 090	17,88 %	2,50 %	1,00
Ananas	0	6 585	6 585	6,75 %	2,56 %	1,01
Kiwi	0	5 251	5 251	-1,81 %	4,09 %	1,04
Sitroner	0	5 079	5 079	0,98 %	6,53 %	1,31
Plommer	824	4 233	5 057	8,15 %	16,49 %	1,41
Mango	0	4 559	4 559	-1,13 %	N/A	0,90
Kirsebær/Moreller	329	1 512	1 841	10,17 %	0,86 %	0,27
Grapefrukt	0	1 343	1 343	22,65 %	7,54 %	0,37
Annen frisk frukt	0	5 642	5 642	-13,44 %	2,70 %	1,12
SUM FRUKT	7 329	317 051	324 380	0,38 %	2,19 %	64,39
Vekst fra foregående år	6,64 %	0,16 %	0,38 %			
Kilo frukt pr. cap. pr. år			64,39	-0,92 %	1,02 %	
BÆR	2012	2012	2012			
Jordbær	5 132	9 417	14 549	32,21 %	11,07 %	2,89
Bringebær	880	1 262	2 142	63,12 %	N/A	0,43
Blåbær og andre bær	0	2 528	2 528	N/A	N/A	0,50
SUM BÆR	6 012	13 207	19 219	56,02 %	14,56 %	3,81
Vekst fra foregående år	42,40 %	63,13 %	56,02 %	56,02 %		
Kilo bær pr. cap. pr. år			3,81	54,01 %	13,24 %	
Sum frukt, grønnsaker og bær	141 612	452 623	594 235	3,66 %	3,06 %	117,95
Vekst fra foregående år	6,52 %	2,80 %	3,66 %			
Kilo frukt, bær og grønnsaker pr. cap. pr. år			117,95	2,32 %	1,88 %	
Nøtter og tørket frukt	0	12 386	12 386	0,84 %	2,18 %	
POTETER	2012	2012	2012			
Friske poteter	59 298	37 569	96 867	-1,24 %	-1,71 %	19,23
Vekst fra foregående år	-15,16 %	33,26 %	-1,24 %			
Kilo poteter pr. cap. pr. år			19,23	-2,52 %	-2,84 %	
TOTAL	2012	2012	2012			
Totalt antall tonn (eksl. tørket frukt og nøtter)	200 910	490 192	691 102	2,95 %	2,14 %	137,18
Vekst fra foregående år	-0,95 %	4,63 %	2,95 %			
Kilo grønnsaker, frukt, bær og poteter pr. cap. pr. år			137,18	1,62 %	1,07 %	

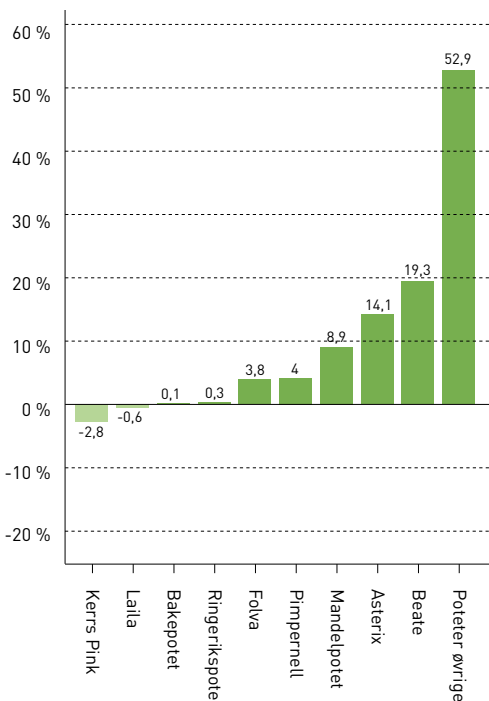
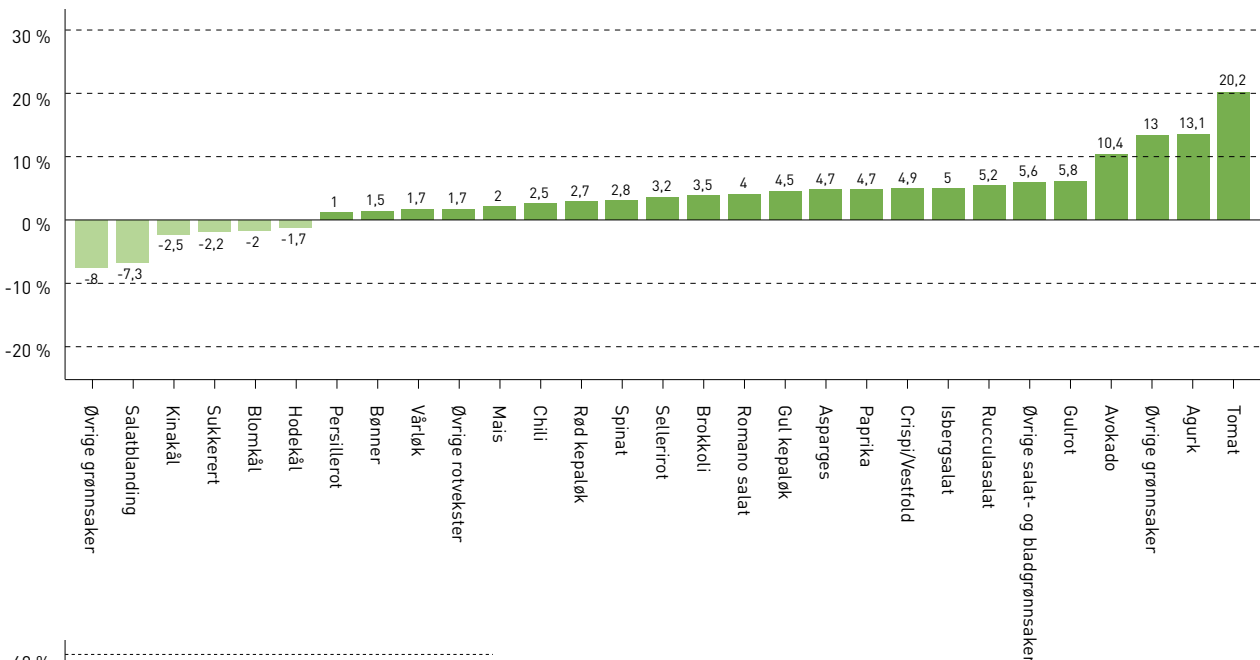
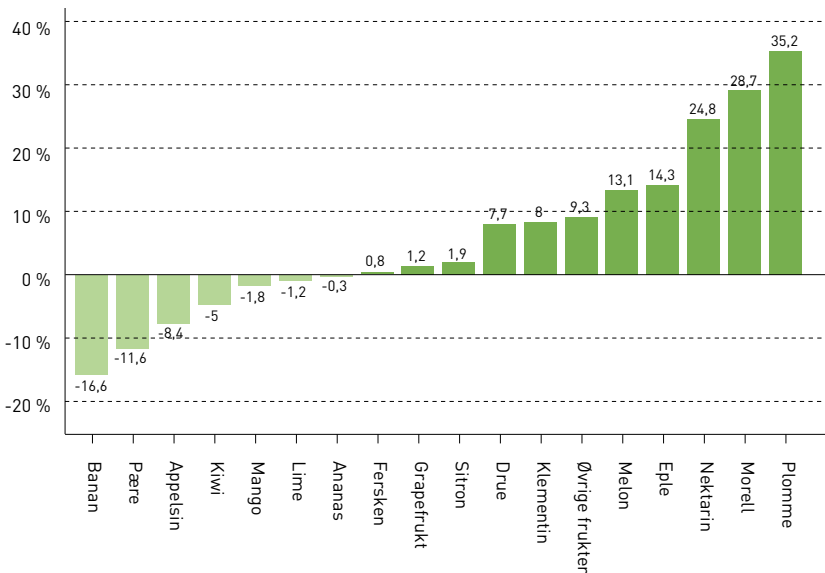
Topp 50 importland

– frukt og grønnsaker i mengde (tonn) og verdi (1000 NOK). Sortert etter verdi 2012. Kilde: SSB/FGS.

Tabellen viser import av friske varer under kapitlene 07.01-07.09 og 08.01-08.10.

	2011		2012		Verdiendring fra '11 - '12	Andel total mengde	Andel total verdi
	Mengde tonn	VERDI (1000 NOK)	Mengde tonn	VERDI (1000 NOK)			
Spania	129 390	1 291 030	131 666	1 416 938	9,75 %	24,91 %	23,94 %
Nederland	45 133	602 105	47 055	651 286	8,17 %	8,90 %	11,00 %
Italia	50 444	511 495	51 482	532 657	4,14 %	9,74 %	9,00 %
Sør-Afrika	17 137	267 247	17 362	283 361	6,03 %	3,28 %	4,79 %
U S A	8 426	240 107	8 614	280 459	16,81 %	1,63 %	4,74 %
Belgia	14 222	223 581	18 491	273 403	22,28 %	3,50 %	4,62 %
Costa Rica	32 790	210 939	42 591	249 504	18,28 %	8,06 %	4,21 %
Chile	11 675	188 272	13 818	222 985	18,44 %	2,61 %	3,77 %
Ecuador	33 131	218 137	29 240	208 325	-4,50 %	5,53 %	3,52 %
Frankrike	17 204	150 790	19 880	178 070	18,09 %	3,76 %	3,01 %
Brasil	9 039	135 688	10 733	153 141	12,86 %	2,03 %	2,59 %
Peru	6 073	130 983	5 725	139 331	6,37 %	1,08 %	2,35 %
Israel	12 323	123 934	13 441	110 814	-10,59 %	2,54 %	1,87 %
Tyrkia	4 102	87 557	4 661	105 233	20,19 %	0,88 %	1,78 %
Polen	7 170	85 184	8 750	102 842	20,73 %	1,66 %	1,74 %
Portugal	2 451	64 920	2 933	102 409	57,75 %	0,55 %	1,73 %
Marokko	3 077	45 846	4 470	92 483	101,73 %	0,85 %	1,56 %
Argentina	8 794	85 409	6 424	74 735	-12,50 %	1,22 %	1,26 %
Danmark	16 192	56 367	28 539	66 923	18,73 %	5,40 %	1,13 %
New Zealand	7 145	79 680	6 293	63 696	-20,06 %	1,19 %	1,08 %
India	1 642	60 198	1 919	59 810	-0,64 %	0,36 %	1,01 %
Egypt	3 227	42 821	3 795	51 834	21,05 %	0,72 %	0,88 %
Sverige	763	17 844	4 781	47 217	164,61 %	0,90 %	0,80 %
Colombia	7 787	55 985	7 208	46 071	-17,71 %	1,36 %	0,78 %
Vietnam	1 148	55 753	1 051	44 085	-20,93 %	0,20 %	0,74 %
Mexico	862	29 916	940	43 513	45,45 %	0,18 %	0,74 %
Kina	1 932	39 769	2 802	41 471	4,28 %	0,53 %	0,70 %
Guatemala	608	28 982	698	30 834	6,39 %	0,13 %	0,52 %
Kenya	1 209	36 353	1 014	29 753	-18,16 %	0,19 %	0,50 %
Panama	10 412	63 587	4 434	28 323	-55,46 %	0,84 %	0,48 %
Thailand	683	27 191	693	27 747	2,05 %	0,13 %	0,47 %
Hellas	2 527	27 612	2 281	26 354	-4,56 %	0,43 %	0,45 %
Storbritannia	3 904	21 624	4 475	26 143	20,90 %	0,85 %	0,44 %
Dominikanske Republ.	1 622	15 079	2 020	22 292	47,83 %	0,38 %	0,38 %
Tyskland	1 131	13 496	4 627	21 835	61,79 %	0,88 %	0,37 %
Australia	1 299	17 605	1 585	19 344	9,88 %	0,30 %	0,33 %
Pakistan	739	13 361	874	15 504	16,04 %	0,17 %	0,26 %
Litauen	922	13 480	1 036	14 855	10,20 %	0,20 %	0,25 %
Saudi-Arabia	3 616	15 760	3 983	13 881	-11,92 %	0,75 %	0,23 %
Bolivia	134	5	237	11	134,06 %	0,04 %	0,00 %
Honduras	896	8	1 115	10	23,04 %	0,21 %	0,00 %
Kypros	1 306	8	1 705	9	10,21 %	0,32 %	0,00 %
Ungarn	902	10	729	8	-18,11 %	0,14 %	0,00 %
Zimbabwe	168	8	174	8	-5,04 %	0,03 %	0,00 %
Filippinene	521	5	453	8	59,50 %	0,09 %	0,00 %
Uruguay	486	5	323	7	36,63 %	0,06 %	0,00 %
Østerrike	351	3	783	7	159,01 %	0,15 %	0,00 %
Latvia	74	3	139	6	93,56 %	0,03 %	0,00 %
Iran	167	4	372	6	69,62 %	0,07 %	0,00 %
Libanon	86	2	221	6	160,72 %	0,04 %	0,00 %
SUM	487 042	5 395 749	528 636	5 919 547	9,71 %	100,00 %	100,00 %

Produkter som bidrar til forbruksveksten

BÆR

Totalt økte bær ut av butikk med 374 millioner fra 2011 til 2012. Tabellen viser verdiøkningen fordelt på bærsortene og bærenes prosentandel av denne verdiøkningen.

Tall i 1000 NOK	VERDIØKNING	%-vis andel av verdiøkningen
BÆR		
Jordbær	131 588	35,1
Blåbær	108 947	29,1
Bringebær	91 183	24,4
Tyttebær	2 725	0,7
Øvrige bær	40 037	10,7

Tallene er inkl. 14 % mva i 2011 og 15 % mva i 2012
Kilde: Nielsen Scan*Track Dagligvare. Helår 2012.

Grønnsaker

Denne tabellen viser verdiandel og salg pr. varegruppe, samt endringer fra 2011 til 2012. Tallene er inkl. 14 % mva i 2011 og 15 % mva i 2012, og er oppgitt i 1000 NOK. Kilde: Nielsen Scan*Track Dagligvare Helår 2012.

	Verdiandel	Salg i verdi (1000 NOK)	Endring i % fra 2011 til 2012
Grønnsaker totalt	100 %	6 963 857	5,5 %
Grønnsaksfrukter	41,2 %	2 872 517	6,9 %
Kålvekster	11,4 %	795 186	-0,4 %
Salat og bladgrønnsaker	15,1 %	1 051 970	6,9 %
Løk og purrevekster	10,0 %	698 558	4,8 %
Rotvekster	11,6 %	808 614	6,3 %
Frø og belgvekster	2,9 %	204 490	2,4 %
Friske urter	2,2 %	155 292	11,1 %
Sopp	2,4 %	166 862	3,1 %
Stengelvekster	2,2 %	151 562	11,7 %
Øvrige grønnsaker, uregistrert type	0,8 %	58 808	-14,8 %
Grønnsaksfrukter		2 872 517	6,9 %
Tomat	43,0 %	1 235 352	6,3 %
Agurk	24,9 %	715 545	7,0 %
Paprika	17,8 %	510 895	3,5 %
Avokado	10,3 %	295 373	14,6 %
Squash	1,8 %	50 314	1,6 %
Chili	1,5 %	44 466	25,0 %
Aubergine	0,5 %	14 004	-0,1 %
Artisjokk	0,0 %	731	-56,6 %
Grønnsaksfrukter øvrige	0,2 %	5 838	35,4 %
Kålvekster		795 186	-0,4 %
Brokkoli	34,6 %	275 379	4,8 %
Blomkål	25,8 %	205 531	-3,4 %
Kålrot	14,9 %	118 836	2,4 %
Hodekål	12,6 %	100 263	-5,8 %
Kinakål	7,7 %	61 583	-12,6 %
Rosenkål	3,5 %	27 732	13,2 %
Kålvekster øvrige	0,7 %	5 862	3,4 %
Salat-og bladgrønnsaker		1 051 970	6,9 %
Isbergsalat	37,9 %	398 538	4,7 %
Crispi/Vestfold	13,2 %	138 768	14,7 %
Rucculasalat	9,0 %	95 080	24,4 %
Hjertesalat	6,7 %	70 141	3,1 %
Salatblanding	7,7 %	81 490	-24,5 %
Rapidsalat	4,3 %	44 996	-8,9 %
Spinat	3,5 %	36 994	38,3 %
Romano	2,2 %	23 365	163,3 %
Lollosalat	1,1 %	11 483	-18,4 %
Frise	0,6 %	6 210	64,7 %
Riviera	0,5 %	5 533	-24,3 %
Ekebladsalat	0,2 %	1 867	-27,6 %
Salat-og bladgrønn- saker øvrige	13,1 %	137 506	17,1 %

	Verdiandel	Salg i verdi (1000 NOK)	Endring i % fra 2011 til 2012
Løk-og purrevekster		698 558	4,8 %
Kepaløk gul	39,9 %	278 964	6,2 %
Kepaløk rød	16,3 %	113 627	9,3 %
Vårløk	12,8 %	89 169	7,2 %
Hvitløk	9,7 %	67 562	-6,5 %
Purre	9,0 %	63 092	0,7 %
Sjalottløk	8,0 %	55 884	2,8 %
Løk og purrevekster øvrige	4,3 %	30 260	10,3 %
Rotvekster		808 614	6,3 %
Gulrot	83,0 %	671 207	3,2 %
Sellerirot	6,1 %	49 528	30,8 %
Persillerot	2,5 %	20 137	21,6 %
Ingefærrot	2,1 %	17 148	13,1 %
Reddik	1,6 %	13 304	21,9 %
Neper	1,4 %	11 236	13,9 %
Rotvekster øvrige	3,2 %	26 056	30,4 %
Frø- og belgvekster		204 490	2,4 %
Sukkerert	68,6 %	140 358	-5,3 %
Mais	22,7 %	46 341	18,9 %
Bønner	6,5 %	13 294	69,0 %
Spire	2,1 %	4 280	-1,5 %
Frø- og belgvekster øvrige	0,1 %	217	30,3 %
Friske urter		155 292	11,1 %
Basilikum	20,0 %	31 134	14,2 %
Kruspersille	14,1 %	21 852	2,7 %
Dill	13,1 %	20 411	6,2 %
Koriander	10,6 %	16 433	28,8 %
Gressløk	6,9 %	10 761	9,6 %
Timian	5,2 %	8 130	22,6 %
Rosmarin	4,3 %	6 654	20,7 %
Sitronmelisse	3,6 %	5 524	10,1 %
Bladpersille	3,3 %	5 105	8,8 %
Mynte	2,5 %	3 873	26,7 %
Oregano	1,4 %	2 152	13,6 %
Urter øvrige	15,0 %	23 263	2,8 %
Sopp		166 862	3,1 %
Sjampinjong	80,6 %	134 568	0,3 %
Kantarell	10,0 %	16 646	21,6 %
Aromasopp	4,1 %	6 865	-12,3 %
Østerssopp	1,9 %	3 184	26,6 %
Sopp øvrige	3,4 %	5 597	50,8 %
Stengelvekster		151 562	11,7 %
Asparges	65,3 %	99 029	20,7 %
Stangselleri	27,9 %	42 265	-5,4 %
Fennikel	5,7 %	8 699	13,8 %
Stengelvekster øvrige	1,0 %	1 570	21,2 %

Frukt og bær

Poteter

Disse tabellene viser verdiandel og salg pr. varegruppe, samt endringer fra 2011 til 2012. Tallene er inkl. 14 % mva i 2011 og 15 % mva i 2012, og er oppgitt i 1000 NOK. Kilde: Nielsen Scan*Track Dagligvare. Helår 2012.

	Verdiandel	Salg i verdi (1000 nok)	Endring i % fra 2011 til 2012
Frukt og bær totalt	100 %	6 206 721	8,8 %
Bløtfrukter	38,2 %	2 373 837	0,2 %
Kjernefrukter	18,7 %	1 161 735	0,3 %
Sitrusfrukter	14,9 %	927 254	0,4 %
Bær	18,6 %	1 153 448	48,1 %
Steinfrukter	8,8 %	545 180	25,6 %
Frukter øvrige	0,7 %	45 266	8,1 %
Bløtfrukter		2 373 837	0,2 %
Drue	40,8 %	969 025	1,0 %
Banan	39,1 %	929 103	-2,2 %
Melon	11,4 %	271 627	6,5 %
Kiwi	5,3 %	125 753	-4,8 %
Ananas	2,1 %	50 399	-0,7 %
Bløtfrukter øvrige	1,2 %	27 929	32,1 %
Kjernefrukter		1 161 735	0,3 %
Eple	79,7 %	925 831	2,0 %
Pære	20,2 %	234 927	-5,9 %
Kjernefrukter øvrige	0,1 %	978	16,6 %
Sitrusfrukter		927 254	0,4 %
Appelsin	46,1 %	427 898	-2,4 %
Klementin	42,7 %	395 635	2,6 %
Sitron	6,1 %	56 745	4,4 %
Lime	3,1 %	28 350	-4,9 %
Grapefrukt	1,7 %	16 060	10,7 %
Sitrusfrukter øvrige	0,3 %	2 566	152,1 %
Bær		1 153 448	48,1 %
Jordbær	54,9 %	633 590	26,2 %
Blåbær	20,9 %	241 451	82,2 %
Bringebær	19,3 %	222 206	69,6 %
Tyttebær	0,6 %	6 759	67,5 %
Bær øvrige	4,3 %	49 443	425,7 %
Steinfrukter		545 180	25,6 %
Nektarin	31,4 %	170 929	22,5 %
Plomme	26,0 %	141 692	45,9 %
Morell	22,0 %	119 688	43,6 %
Mango	14,5 %	79 290	-2,8 %
Fersken	3,0 %	16 299	6,4 %
Steinfrukter øvrige	3,2 %	17 283	0,0 %
Frukter øvrige		45 266	8,1 %
Granateple	19,7 %	8 906	1,9 %
Pasjonsfrukt	9,5 %	4 284	17,7 %
Kokosnøtt	2,3 %	1 036	4,2 %
Pitahaya	1,4 %	632	22,0 %
Mangostan	0,3 %	138	-6,2 %
Kaktusfiken	0,1 %	40	-23,8 %
Øvrige frukter andre	66,8 %	30 231	8,8 %

	Verdiandel	Salg i verdi (1000 NOK)	Endring i % fra 2010 til 2011
Poteter totalt	100 %	1 284 895	4,1 %
Mandelpotet	10,7 %	136 915	3,4 %
Beate	4,2 %	53 604	22,2 %
Asterix	3,1 %	40 009	21,6 %
Pimpernell	2,0 %	25 544	8,7 %
Bakepotet	1,3 %	16 938	0,4 %
Kerrs Pink	0,9 %	11 812	-10,5 %
Folva	0,5 %	5 797	49,1 %
Ringerikspotet	0,1 %	1 096	18,5 %
Laila	0,0 %	1	-99,5 %
Poteter øvrige *	77 %	993 180	2,7 %

* Poteter øvrige inneholder blant annet nypoteter, løsvektpoteter og importpoteter som ikke registreres ved scanning som Beate, Asterix, Pimpernell, Kerrs Pink, Laila, Folva, Ringerikspotet, Mandelpotet eller bakepotet.

Total grønnsaker, frukt, bær og poteter

Denne tabellen viser verdiandel og salg pr. segment, samt endringen fra 2011 til 2012. Tallene er inkl. 14 % mva i 2011 og 15 % mva i 2012, og er oppgitt i 1000 NOK. Kilde: Nielsen Scan*Track Dagligvare. Helår 2012.

	Verdiandel	Salg i verdi (1000 NOK)	Endring i % fra 2010 til 2011
TOTAL GRØNNSAKER, POTETER, FRUKT OG BÆR	100,0 %	14 455 473	6,7 %
GRØNNSAKER	48,2 %	6 963 857	5,5 %
POTETER	8,9 %	1 284 895	4,1 %
FRUKT	35,0 %	5 053 271	2,6 %
BÆR	8,0 %	1 153 448	48,1 %

Denne tabellen viser andelen grønnsaker /poteter og frukt/bær av total dagligvare omsetning . Salg i verdi. Tallene er inkl. 14 % mva. og er oppgitt i millioner NOK. Kilde: Nielsen Scan*Track Dagligvare. Helår 2012. SSB Populasjon per fylke pr. 01.01.2012 (www.ssb.no)

Distrikter (Nielsen)	Norge total dagligvare	Frukt /bær	Grønnsaker /poteter	Total frukt/ bær/grønnsaker/poteter	F&G andel av total dagligvare	Andel frukt /bær	Andel grønnsaker /poteter	Populasjon	Pr. capita i kr.
Norge Totalt DVH	163 837	6 207	8 249	14 455	8,8 %	3,8 %	5,0 %	5 038 137	kr 2 869
Østre Østland DVH	33 477	1 385	1 872	3 257	9,4 %	4,1 %	5,6 %	1 226 846	kr 2 655
Vestre Østland DVH	29 152	1 244	1 653	2 898	9,6 %	4,3 %	5,7 %	966 026	kr 3 000
Vest Norge DVH	32 332	1 454	1 834	3 288	9,8 %	4,5 %	5,7 %	1 055 309	kr 3 116
Midt Norge DVH	21 785	862	1 105	1 967	8,7 %	4,0 %	5,1 %	694 875	kr 2 831
Nord Norge DVH	15 464	581	804	1 385	8,6 %	3,8 %	5,2 %	473 749	kr 2 923
Oslo DVH	15 910	682	984	1 665	10,2 %	4,3 %	6,2 %	621 332	kr 2 680

Skolefruktordningene

Det er to hovedordninger for å få frukt og grønnsaker på skolen. Den ene er å abonnere på Skolefrukt. Denne ordningen gjelder elever ved rene barneskoler (skoler med klasse 1-7). Den andre ordningen gjelder elever som får gratis frukt/grønt på ungdomskoler (skoler med klasse 8-10) og kombinerte skoler (skoler med klasse 1-10). Begge ordningene er lovforankret.

Abonnementsordningen

Abonnementet på Skolefrukt (skoler med klasse 1-7) tegnes for ett semester eller for ett skoleår og betales av elevens foreldre/foresatte. Elevene får en frisk frukt eller grønnsak som for eksempel eple, pære, appelsin, banan, gulrot, kiwi, nektarin eller klementin, avhengig av sesong. Tilbudet koster foresatte kroner 2,50 per dag eleven får frukt, og subsidieres av Helse- og omsorgs-departementet med 1,- krone. I tillegg er det noen få kommuner som gir gratis frukt/grønt til elever på 1-7 skoler av eget initiativ.

Gratisordningen

Fra høsten 2007 ble det innført gratis frukt til ungdomskoler (skoler med klasse 8-10) og kombinerte skoler (skoler med klasse 1-10). Oversikt over bevilgningene til gratis skolefrukt til skoler med ungdomstrinn har til og med 2011 vært tilgjengelig i Statsbudsjettet i Tabell C-k, saker med spesiell fordeling for kommunene. I 2011 var dette beløpet på NOK 230 millioner. Fra og med 2012 finnes ikke lenger denne oversikten, men bevilgningene til gratis skolefrukt er trukket inn i det totale rammetilskuddet til kommunene.

Hvorfor skolefrukt

Satsingen på skolefrukt er et ledd i myndighetens ønske om å øke tilgjengeligheten av, og derigjennom forbruket av frukt og grønnsaker i befolkningen, med tanke på den helsegevinst som er påvist ved et høyt inntak av produkter i denne kategorien. Skolefrukt er også et verktøy for å oppfylle myndighetens retningslinjer for skolemåltid i den norske grunnskolen.

Skolefrukt.no

Skolefrukt.no brukes som inngangsportale til bestillingssiden skolefruktsys.no, og i tillegg benyttes siden som en informa-

sjonskanal mot skole, foresatte, elever og andre som er interessert i skolefrukt. Vi har også i 2012 fokusert på å få ut gode eksempler til de respektive målgruppene på hvordan Skolefrukt kan fungere best mulig for skolen og for elevene. Nytt eksempel i 2012 var Bryggja skule i Sogn og Fjordane som kutter opp frukten og elevene kan velge mellom minst to typer frukt. Alle foreldrene på skolen betaler og deltar i skolefruktordningen og det skapes en felles positiv forståelse for fruktstund i skolen.

Fruktcup

Fruktcupen var en ny aktivitet i 2012 og den ble lansert i starten av januar. Foresatte og elever fikk utdelt en strikkmappe som inneholdt informasjon om Fruktcupen, fruktkort, kjøleskapsmagnet og et par liksom tatoveringer med eple og pære. En undersøkelse i mars 2012 konkluderte med at 3 av 4 foresatte kunne huske å ha mottatt denne ranselposten og de fleste likte mappen med innhold. Det som ble likt var selve mappen og mye av innholdet. Litt under halvparten av foresatte kjente til Fruktcupen og blant disse var 27 % engasjert enten ved å bruke fruktkortet eller registrere seg på Internet. Det var nærmere 2000 elever som meldte seg på, og omtrent 150 fullførte alle fem nivåene i cupen og ble med i den endelige trekningen.

Mer spennende produkter

På høsten fikk alle leverandørene mulighet for å søke om ekstra tilskudd på 25 øre pr. frukt på visse betingelser, blant annet hvis de leverte ny og mer spennende frukt og grønnsaker utover kvalitetskravene. Leverandørene valgte ulike løsninger, for eksempel druer i beger, porsjonspakket oppskåret frukt og gulrøtter i pose.

Resultater

Abonnementsordningen

Om lag 56 % av 1-7 skolene i Norge har en Skolefruktordning. Pr. desember 2012 var det 871 skoler med foreldrebetalt ordning hvorav 48.460 elever var med på ordningen. Det var 104 skoler hvor kommuner eller andre (noen få private aktører som lokale kraftselskaper) finansierte gratis frukt, og det var ca. 6.200 gratis frukt til elever på disse skolene.

Effekten av det ekstra tilskuddet på NOK 0,25 for høsten 2012 fikk vi for påmelding vårsemesteret 2013. Det ekstra tilskuddet utgjorde for høsten 2012 kr. 620.103,- til leverandører som leverte avtalte produkter utover kvalitetskravene. Resultatet er en økning i antall abonnenter våren 2013 i forhold til våren 2012 på 7,7 %.

Gratisordningen

OFG har ikke driftsansvar for gratisordningen på ungdomstrinnskoler (1-10 og 8-10 skoler), men høsten 2012 var det 964 av disse skolene som var brukere av Skolefrukt sitt nettbaserte system, skolefruktsys.no. Det utgjør ca. 77 % av 1-10 og 8-10 skolene i Norge. Her var det høsten 2012 omtrent 174.000 frukt/grønt som fast bestilling til skolene som er 3 % mindre enn høsten 2011

Evaluering

I oktober 2012 gjennomførte vi undersøkelser mot foresatte som deltar på Skolefrukt. Konklusjonen var at foresatte og elevers erfaring med skolefrukt har vært stabil de siste tre årene og de fleste er positive. Druer og eple er de mest populære skolefruktene. Så følger banan, kiwi og gulrot i pose. Ingen av skolefruktene har en høy andel med «liker dårligst», slik at alle skolefruktene er viktige for å sikre god variasjon.

Denne høsten har leverandører testet ut nye skolefruktprodukter som druer i beger og oppskåret frukt og grønnt i små beger. Begge disse produktene ble av de fleste elevene bedre likt enn vanlige skolefrukter. Det å tilby for eksempel druer til avveksling, kan bidra til at elevene blir enda mer fornøyd med Skolefrukt. Produkter som druer i beger ser ut til å øke generell fornøydhet på sikt.

Skolene mener også at det er en fordel å utvikle Skolefrukt med nye produkter som er attraktive for elevene, for eksempel helt nye frukter og oppskåret frukt og grønnsaker i porsjonspakninger. Det er 84 % som svarer enig på et utsagn om dette.

Nøkkelhullet

www.nokkelhullsmerket.no

Hvem står bak Nøkkelhullet?

Myndighetene i Norge, Sverige og Danmark har valgt Nøkkelhullet som symbol på sunnere matvarer. Nøkkelhullet er en frivillig merkeordning.

Kriteriene for hvilke matvarer som kan få Nøkkelhullet er fastsatt av norske, svenske og danske mat- og helsemyndigheter i fellesskap og det er utarbeidet en forskrift med hjemmel i Matloven.

Hvorfor Nøkkelhullet?

- Bidra til et sunnere kosthold i befolkningen
- Rask hjelp for forbrukere til å velge sunnere matvarer uavhengig av språk- og ernæringskunnskap
- Stimulere til produktutvikling
- Mulighet for økt samhandling og synergi mellom myndigheter, matvarebransje og forbrukerorganisasjoner.

Hva er Nøkkelhullet?

Nøkkelhullet setter krav til minimumsinnhold av kostfiber og maksimumsinnhold av fett, salt og sukker innenfor 25 matvaregrupper. Kornprodukter må i tillegg inneholde en viss mengde fullkorn. For å få nøkkelhullsmerket må en matvare inneholde mindre fett, salt og sukker og mer fiber enn andre produkter i sin matvaregruppe. For eksempel vil en ost bli sammenlignet med andre oster og et brød med andre brød. Produkter med søtningsmiddel kan ikke få Nøkkelhullet.

Frukt og bær

Alle sorter frukt og bær som ikke er bearbeidet kan nøkkelhullsmerkes, også når de er uemballerte.

Eksempler på frukt og bær som kan få Nøkkelhullet er:

- Fersk frukt og friske bær
- Fryste, usukrede bær
- Fryst, oppdelt, usukret frukt

Grønnsaker

Poteter, rotfrukter, belgvekster og andre grønnsaker som ikke er bearbeidet kan nøkkelhullsmerkes. De kan være tilsatt krydder, blansjert, tørket, kjølt, dypfryst, tint eller konservert i vann. Produktene kan være smaksatt med krydder.

Eksempler på grønnsaker som kan få Nøkkelhullet er:

- Ferske, dypfryste, skivete rotfrukter, belgvekster og andre grønnsaker
- Tørkede bønner
- Skrellet og skivet potet
- Grønnsaker som er konservert i vann

Kilde: Helsedirektoratet

Markedssituasjonen for hagebrukssektoren 2012

Hovedtrekk

Med en tidlig vår lå det an til en rekordtidlig sesongstart for flere kulturer, og mye ble sådd og plantet allerede i mars. April førte imidlertid med seg både kulde og regn, slik at årets sesong ble en normalsesong.

Prispress fra billige importvarer har også denne sesongen vært styrende for den norske prisfastsettelsen. Knapphet på flere kulturer i Europa har imidlertid medført noe høyere priser også i Norge. Det viser seg igjen at flere kulturer ikke har tilstrekkelig tollbeskyttelse til å oppnå målpris, når vi ser importerte varer i konkurranse med norsk i perioder med full tollbeskyttelse.

Frost under blomstring og mye nedbør, ga liten avling i årets frukthøst. Selv om kvantumet var lite var prisene gode. For mange kulturer har det vært utfordrende å ta ut målprisen i markedet og for flere kulturer er avviket relativt stort. Både potet og gulrot har tatt ut målprisen, slik de har gjort de senere årene. I tillegg har både løk og rosenkål også oppnådd priser over målpris.

For lite tomater

Medio april var start for norske tomater, i konkurranse med tollfri import frem til 10. mai. Kald vår ga en senere høsting enn forventet. I midten av mai var det fortsatt ikke markedsdekning. Lite sol ga dårlig rødfarge. Fra midten av juni var det markedsdekning av norske tomater. Redusert tollbeskyttelse fra 10. juli førte til prisnedgang. Markedet ble tilbudt billig import, samtidig la fellesferien en demper på forbruket. Overgangen juli/august økte etterspørselen etter norske tomater, og prisene steg. Høyere importpriser bidro også til prisstigningen. Høy etterspørsel gjorde det nødvendig med suppleringsimport. Med fallende tilgang utover høsten, ble det behov for import for å dekke etterspørselen. Det var store variasjoner i pris og kvalitet på importvaren, hvor rimelige partier presset den norske prisen. Etter at tollbeskyttelsen gikk bort i oktober, ble produksjonen som vanlig sterkt redusert.

God preferanse for norske agurker

Fra mars lå omsetningen av norske agurker på 250 tonn/uka. Tilførslene økte, og da tollbeskyttelsen trådte i kraft 10. mars, steg også prisene. Mot slutten av måneden lå den norske produksjonen på over 300 tonn i uka. Dette var imidlertid 150 tonn lavere enn forbruket, og markedet måtte suppleres med import. Det var stor etterspørsel etter norske agurker, som holdt god kvalitet. I begynnelsen av juni var tilbudet stort, og lavere pris ga fart på salget. I juli var det mye agurk, og lagrene rullerte godt. Ingen lageroppbygging, og produksjonsvolumene gikk jevnt ut i markedet. I august sank produksjonen. Med en omsetning på 400 tonn i uka, ble det nødvendig med suppleringsimport. Underskudd på norske agurker også i september. Til tross for lave importpriser var det stor interesse for norske agurker, og det kunne vært omsatt mye mer agurker om avlingene

hadde vært høyere.

Mot slutten av oktober var omtrent en tredjedel av agurkomsetningen dekket med norsk vare. Fra 1. november falt tollbeskyttelsen bort, noe som førte til at prisen sank. Mot slutten av november var det kun produsenter med lysproduksjon som leverte norske agurker. Denne vinterproduksjonen av agurk har ingen tollbeskyttelse. Importprisen er dermed styrende for både norsk pris og produksjon i denne perioden.

Overproduksjon av blomkål

Den første blomkålen kom på markedet i månedsskiftet mai/juni. Kalde netter i juni førte til stagnert produksjon, og underdekning av norske varer, men fin kvalitet. I juli var det for lite norsk blomkål, men mot slutten av måneden økte tilførslene, og prisen ble satt kraftig ned for å øke salget. Likevel var det så mye vare tilgjengelig at det ble harvet ned en del på jordene for å regulere tilførslene. Markedet var turbulent med overproduksjon, samtidig som underslag og tilbud om billig vare forstyrret markedet. De store tilførslene av blomkål resulterte i varierende kvalitet. Trolig hadde mye vært på lager en stund før det nådde butikk. Leveransene gikk imidlertid ned mot slutten av september, noe som ga en kraftig prisøkning. Kjølig vær bremsset veksten, og de fleste aktørene hadde underdekning. I begynnelsen av oktober var det for lite norsk blomkål, samtidig som importvaren var dyr. Dette ga høye priser for norsk vare. Den norske blomkålsesongen varte til midten av november.

God kvalitet på norsk løk

Gjennom vinteren var importprisen styrende for prisen på norsk løk, og prisen lå under målpris. Mot slutten av mai var det tomt for norsk løk. Den første bunteløken kom i begynnelsen av juli. Tørket kepaløk og rødløk kom mot midten av august.

Fram til dette, var markedet supplert med importert tørket løk. Den importerte løken var av variabel kvalitet, mens den norske løken hadde gode tørkeforhold, som ga god kvalitet. Prisen ble til dels utsatt for press fra import, men ble likevel holdt på et stabilt nivå. I oktober var markedet stabilt, og det lå fortsatt noe løk igjen på jordene. Spesielt i Vestfold førte store nedbørsmengder til treg innhøsting. Tørt vær under innkjøringen er avgjørende for god lagringskvalitet. I midten av måneden var mesteparten av løken kommet i hus. Lave importpriser i november ga prisnedgang også for norsk vare. Lagertellingene per 1. januar viste at det var godt med løk på lager. Lagrene var større enn året før.

Hvitkål taper etter kampanjeperioder

Gjennom vinteren var kålmarkedet preget av undersalg og prispress som følge av mange tilbud om billig norsk kål. I midten av april begynte grossistene å gå tomme for kål, og billig importvare bidro til å holde prisen lav. I begynnelsen av mai kom den første nykålen. I juli var det godt med kål og det sto en del kål igjen på jordene som ikke ble skåret. Markedet var turbulent, med mange tilbydere av billig kål som forstyrret markedet. Samtidig lå det gammel kål igjen i butikkene og stengte for den nye kålen. Gjennom sommeren var det normal lav etterspørsel. Årets fårikålsesong startet med mange tilbud og avtaler om lave kålpriser. Prisen ble satt ned for å møte det forventede prispresset. Mot slutten av september var omsetningen oppe i 850 tonn, prisen var lav og kvaliteten god. I oktober var kål målprisvare igjen, og selv om det var ønske fra produsenthold å heve prisen, holdt den seg lav til midten av november. Både kvalitet og størrelse var fin, med forventninger om en normalsesong. I ukene frem mot jul økte omsetningen og prisen nærmet seg målpris.

Tidlig markedsdekning for gulrot

Lagerbeholdningen av gulrot ved årsskiftet var på nivå med de to foregående årene. Kvaliteten var jevnt over god, og salget var stabilt høyt. Det var imidlertid stor utsortering, for å holde god kvalitet ut i butikk. Om våren var det behov for å supplere med import for å dekke etterspørselen. Samtidig ble det tilbudt importert økologisk gulrot i mange kjeder, til priser som var lavere enn prisen på konvensjonelt dyrkede norske gulrøtter. Som følge av en kald vår kom den første buntegulroten på markedet i slutten juni. Den hadde en fin kvalitet, og ved målprisperiodens start var det full markedsdekning av både bunt- og kilosvare. Gjennom juli var salget bra og kvaliteten var god. I midten av august var det en del små bunter i omsetning som ikke tok seg særlig godt ut i butikkene. Mot slutten av august var det igjen flotte buntegulrøtter å se.

Etter en periode med fuktighet og råtning i kilospakkene var det balanse i september, med god kvalitet og bra tilgjengelighet. I oktober lå ukesomsetningen på rundt 600 tonn. Kvaliteten var bra både i bunt og pakker, samtidig som kilosvaren ble utsatt for prispress fra dansk import. Gjaldt særlig gulrot til storhusholdning. Ved høsting ble det rapportert om en del drukning, og produsentene prøvde å unngå å ta disse opp. Det var buntevare til tidlig i november, og det var flott kvalitet også sent i sesongen. Gulrotmarkedet var stabilt både i november og desember. Per 1. januar var lagerbeholdningen av gulrot høyere enn de to foregående årene. Kvaliteten er god og det forventes markedsdekning frem til ny sesong.

Store distriktforskjeller for potet

Det var lite poteter på lager ved årsskiftet, og særlig industrien måtte tidlig i gang med import. På tross av dette ble den norske potetsesongen lang, noe som skyldes økt etterspørsel og salg av importerte spesialpoteter. De første norske nypotetene kom på markedet i begynnelsen av juni og tilførselen økte i juli. En utfordring var at det fortsatt lå en del importpoteter igjen i butikkene som følge av mye import i perioden med lav toll. Prisene gikk ned som følge av lave importpriser. I juli stabiliserte markedet og prisen seg. I august var opptakingen i gang og vått vær gav utfordringer. I september var det markedsdekning med norske poteter, forholdene rundt opptaket bedret seg og

de lagringssterke potetsortene var dominerende. I oktober gikk potetsalget jevnt, samtidig som forholdene var vanskelige mange steder etter mye regn.

I begynnelsen av november var det meste av årets potetavling oppe av jorda og lagt på lager. Potetsesongen var dårlig på landsbasis, spesielt i Nord-Norge og Mjøstraktene. I Trøndelag og Rogaland var det imidlertid gode avlinger. I Europa var også avlingene lave, og tilgangen til poteter kan dermed bli mer begrenset enn vanlig. Lagerbeholdningen av poteter er lavere enn de foregående årene. Likevel forventes det å være poteter i omsetning til mai 2013.

Frukt og bær

Sesongen 2012 var et dårlig år for frukt, med produksjonsnedgang for alle fruktslag. Hovedutfordringen var værrelatert, med frost under blomstringen og mye dårlig vær. Likevel har prisene vært bra, og store deler av markedet etterspør mer norsk frukt. For bær har det vært en god sesong.

Eplene fikk slips

Årets eplelesong var av de laveste som er registrert de siste årene. På grunn av frostskaade (slips), måtte mye epler sorteres ut. Omfanget av frotskadene varierte, men særlig Østlandet var hardt rammet. De første norske eplene kom på markedet i uke 33. Mot slutten av august økte tilførselene, og tilbudet av flere sorter. I september var tilgangen god, og de tidligste sortene var ferdig høstet. Ved noen pakkerier måtte godt over halvparten av enkelte sorter sorteres ut, som følge av frotskader. Frotskadene var bare ytre, kosmetiske feil, som ikke hadde noe å gjøre med eplets kvalitet. Det var likevel ikke ønskelig å ha mye av dette i handelen, da det kunne svekke preferansen for norske epler. I oktober gikk eplesalget bra og etterspørselen var stor, selv om det var lav toleranse for slips. I uke 48 var det tomt for norske epler. Det ble ikke foretatt markedsregulering av noen eple sorter. Selv om avlingene var små, gikk mye til press som følge av frotskadene.

Pærer

De første partiene med norske pærer ble høstet i uke 38, og ble gjort tilgjengelig for markedet med Clara Frijs som hovedsort. Til tross for utfordringer med årets fruktsesong var det pærer i omsetning til uke 44 med Ingeborg som hovedsort. Det ble i sesongen 2012 omsatt 170 tonn pærer til

konsum, en nedgang på 19 tonn fra året før. Den norske pæreproduksjonen har i flere år vært så liten at den dekker ca. 1 prosent av totalforbruket.

Plommer

Sesongens første tilførsler med plommer kom på markedet i uke 33, og allerede uken etter økte tilførselene med Opal som den dominerende sorten. I begynnelsen av september var Mallard den dominerende sorten, og tilførselene økte. Tilgangen var ujevn, og det var alt for lite plommer i markedet. Mot slutten av september førte mye regn på Vestlandet til reduksjon i mengde og kvalitet. I uke 41 ble de siste plommene solgt. Gjennom sesongen klarte de ikke å dekke etterspørselen etter norske plommer. Hovedtyngden av de norske plommene omsettes i 750 grams kurver, og en ser klart et potensial for økt plomme-salg.

Moreller

De første kjøttmorellene nådde butikkene i månedsskiftet juli/august, etter en bra sesong. Kvaliteten var god, og det var kjøttmoreller i handelen frem til slutten av august. Avlingene på Østlandet var små, mens produsentene på Vestlandet hadde et ganske godt morell-år.

Jordbær

Jordbær hadde totalt sett en god sesong, men enkelte distrikter har hatt utfordringer med kjølig vær og regnbyger. De første tunneldyrkede jordbærene ble høstet allerede i pinsen, mens de første ordinære frilandsbærene kom på markedet 10. juni. De første tilførselene var beskjedne, og prisen høy. Kalde netter i begynnelsen av juli ga jevn jordbæravling, og flotte bær. Det var imidlertid også en del bær av dårlig kvalitet i omsetning. Dette gjaldt både ujevn størrelse, jordrester, sniler og feilfarging. Etter et godt salg var jordbærsesongen over mot slutten av august.

Bringebær

En kjølig forsommer forsinket sesongoppstarten noe, men det var en god bringebærsesong. I alle bringebærdistrikter var det stor etterspørsel og stabile tilførsler av bringebær av god kvalitet, og prisene har vært gode. De første bringebærene kom i uke 26, og mot slutten av juli økte tilførselene. I midten av august ble store avlinger etterfulgt av et bra salg. Sesongen for bringebær var over mot slutten av august.

Opplysningskontoret
for frukt og grønt
frukt.no

FGS

Frukt- og
Grønnsakgrossistenes
Servicekontor

Statens landbruksforvaltning
Norwegian Agricultural Authority

nielsen